Է. ՏԱՐԻ 1841 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 25 ՄԵՀԵԿԱՆ 4382 — Հ. Տ. 3 ՄԱՐՏ 1890 — Ն. Տ. 15 ՄԱՐՏ 1890 — ՀԻՋՐ. 23 ՐԷՃԷՊ 1307 — ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ա. ՊԱՇՏՕՆԷՔԻ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آروملى
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գումարը	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Չորսամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան » »	200
» » Վեցամսեայ » »	100
Օտար երկիրներու տարեկան գրանց	56
» » Վեցամսեայ »	28

Դասու զրկուած յրագրոց համար նախքը Տոչկուութեան վրայ և խմբագրութեան զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

ԱՌ ՆԱՄԱԿԱԳԻՐՍ

Լրագրոյս նամակ ղրկողներէն կը խնդրենք որ ըստ կարելւոյն հակիրճ և ամփոփ գրեն, իրենց պատմած դէպքերուն վրայ ճշգրիտ տեղեկութիւններ միայն հաղորդեն, առանց չափազանցութեան և առանց երկար խորհրդածութեանց, խմբագրութեանս և հասարակութեան թողլով խորհրդածելու հոգն, և մանաւանդ զգուշանան սովորական դէպքերու մանրապատում նկարագրութիւններէ։

Այս առթիւ մեր թղթակցաց կը յիշեցնենք ազգային և տեղական առօրեայ եղելութիւններէ զատ իրենց գաւառաց առեւտրական ու արհեստական դէպքերուն և ընդհանրապէս տնտեսական ու ընկերական պայմաններուն վրայ գրելու աւագ կարեւորութիւնն։ Այս կարգի խնամեալ աշխատասիրութիւններ և ճշգրիտ ծանօթութիւններ սիրով կ'ընդունինք ու կը հրատարակենք միշտ։

Կուսակցական վիճաբանութիւններ և անձնական յարձակումներ պարունակող նամակք սկզբամբ չեն ընդունուիր։

Մեղ նամակ կամ յօդուած ղրկողներէն կը խնդրենք նաեւ որ թղթին միայն մէկ երեսին վրայ գրելու բարեհաճութիւնն ունենան։

Կ. ՊՈԼԻՍ, 3 ՄԱՐՏ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԱՍՊԵՏ ՋՈՒՆԴԻ

Ազգային բարենպատակ հիմնարկութեանց վրայ հատ մ'ալ կ'աւելնայ, շնորհիւ կրթասէր հոգածութեան Ազնուափայլ Ասպետ Զունդի և իւր հանգուցեալ Տիկնոջ։

Ժամանակէ մ'ի վեր կը զրուցուէր թէ Ասպետ Զունդ Կռակ մը շինած է, որով իւր գրէթէ բովանդակ հարստութիւնն ազգային հանրօգուտ հաստատութեան մը կամ ձեռնարկութեան մը կը յատկացնէ։

Այսպիսի Կռակի մը վրայ խօսելու համար դեռ շատ կանուխ էր, այնպիսի բնական պատճառներով զոր աւելորդ իսկ է բացատրել։ Բայց քանի որ հասարակութեան բարեմիտ հետաքրքրութիւնը բերնէ բերան շատ մը թիւր և թերի զրոյցներ յառաջ բերած է, և այս զրոյցներն ալ՝ իրենց կարգին՝ մին քան զմիւսն աւելի թիւր մեկնութիւններ և ենթադրութիւններ արտադրած են, վաւերական ազբիւրէ քաղուած տեղեկութիւն մը հաղորդելով մեր ընթերցողաց՝ կ'ուզենք դոհացում տալ հանրային հետաքրքրութեան, որչափ հնար է արդի պարագայից մէջ։

Ասպետ Զունդ, համամտութեամբ իւր Տիկնոջ, իւր անունը կրող Հիմնարկութիւն մ'ըրած է (Fondation Chevalier Czunt), որոյ նպատակն է հայազգի աղքատիկ ուշիմ պատանիներ և երիտասարդներ եւրոպեան Համալսարաններ և բարձրագոյն վարժարաններ ղրկել մէկ մէկ մասնագիտութիւն ուսնելու, (ինչպէս ատուածաբանութիւն, մանկավարժութիւն, երկրագործութիւն իւր զանազան ճիւղերով, բժշկութիւն, փաստաբանութիւն, դեղաբուսեստ իւր ճիւղերով, ճարտարագիտութիւն կամ ճարտարապետութիւն, այլովքն հանդերձ,) ըստ իրենց բնական միտման և ըստ պահանջման ժամանակին։ Զունդեան սանուց, տարեկան 2,000 ֆր. ընդունելով, մինչեւ հինգ տարի պիտի հոգացուին հիմնադրին թողած դրամագլխոյն շահով, եթէ արժանավայել կերպիւ յառաջ տանին իրենց ընտրած ճիւղին վերաբերեալ ուսումներն, ապա թէ ոչ՝ ետ պիտի կանչուին և նորեր պիտի ընտրուին։ Ուսումնաւարտ մասնագէտներուն տեղ նորեր պիտի նշակուին։ Պատրիարքարանը պիտի կատարէ ընտրութիւնները՝ հրապարակային մրցմամբ։ Զունդեան սանուց մին Աւստրիոյ և մին Հունգարիոյ հպատակներէն պիտի առնուին, Հայ Եկեղեցւոյ անդամ, հայախօս և ազգային պատմութեան տեղեակ լինելու պայմանաւ, և այս երկուց սանուց ընտրութիւնը Մայրաքաղաքիս աւստրեմճառական հիւպատոսարանը պիտի կատարէ։

Հիմնարկութեան նիւթական մատակարարութիւնն աւստրեւմճառական կառավարութեան կը պատկանի, կարգ մը պայմաններով որք նշանակուած են Հիմնարկութիւնը վաւերացնող և նուիրագործող կանոնագրոյն մէջ։ Ազնուափայլ Ասպետն աւստրեւմճառական հպատակ գրելով, իւր ծրագրած հաստատութիւն վաւերացուցուած է Աւստրիոյ և Հունգարիոյ կառավարութեանց կողմէ, ինչ ինչ ձեւական բարեփոխութեամբք, որոց վրայ տակաւին բանակցութիւն կը կատարուի ընդմէջ հիմնադրին և յիշեալ կառավարութեանց։ Աւելորդ չէ բացատրել որ թէպէտ Հապսպուրկեան Տէրութիւնն իւր երկուց մասանց համար միանգամայն արտաքին, պատերազմական և ելմտական գործոց հասարակային նախարարութիւններ (Ministères communs) ունի, բայց կրթական և կրօնական գործոց մասին Տէրութեան երկոքին հատուածք անջատ և անկախ են իրարմէ։ Հետեւապէս, Զունդեան Հիմնարկութեան վաւերացումն ևս Վիեննայի և Փէշթայի կրթական եւ կրօնական նախարարութեանց կողմէ առանձինն կը կատարուի։ Վաւերացեալ Կանոնագիրն հինգ օրինակ պատրաստուելով, մէկ մէկ օրինակ պիտի դնուի Աւստրիոյ կրթական և կրօնական նախարարութեան, Հունգարիոյ կրթական և կրօնական նախարարութեան, Կ. Պոլսոյ աւստրեւմճառական հիւպատոսարանին և Կ. Պոլսոյ Հայոց Պատրիարքարանին քով, և մէկ օրինակն ալ հիմնադրին կամ անոր նշանակելիք լիազօր խնամակալին քով։

Աւստրեան օրինօք, հիմնարկութիւն մը իբրեւ բարոյական անձնաւորութիւն օրինական գոյութիւն ունենալու համար պէտք է որ իրեն յատկացեալ դրամագլուխ մը դնուի։ Իւր մտադրած հիմնարկութեան օրինական գոյութիւն և անդառնալի հանդամանք մը տալու համար, Ասպետ Զունդ 60,000 ֆր. յանձնած է այժմէն, յայտարարելով թէ իւր Կռակաւ ալ իւր հարստութեան մեծագոյն մասն այս հիմնարկութեան կը թողու։ Զունդեան հիմնարկութեան դրամագլուխը պիտի շահագործուի աւստրեան առաջնակարգ դրամատան մը մէջ, կամ աւստրեան պետական արժեթղթովք։ Բայց սանուցու ընտրութիւնը պիտի սկսի յետ մահու հիմնադրին։ Սակայն Կռակաւ կ'անուանէ առաջին լիազօր խնամակալն, որ հիմնարկութեան նիւթական մատակարարութիւնը պիտի ունենայ ի ձեռին, աւստրեւմճառ հիւպատոսարանին ամեն տարի հաշիւ ներկայացնելու պարտաւորութեամբ։ Առաջին խնամակալին մահէն ետքն, յաջորդները պիտի ընտրուին նոյն հիւպատոսարանին կողմէ, պատուաւոր դիրք վարելով վստահելի անձնաւորութեանց մէջէն, և խնամակալութեան ծախքն, որոշեալ չափով մը, նոյն դրամագլխին հասոյթով պիտի հոգացուի։ Սաներու թիւն համեմատական պիտի լինի դրամագլխոյ հասոյթին, և հասոյթին այն մասն որ տարեկան 2,000 ֆր.է պակաս գրանուի՝ դրամագլխոյն վրայ պիտի բարդուի։

Հիմնադիրն ո՛և է պայման կամ պարտաւորութիւն չի դներ իւր սանուց վրայ, բայց կը յուսայ որ Ազգին օգտակար անդամներ պիտի լինին, իրենց ստացած հմտութիւններէն բաժին պիտի հանեն իրենց Ազգին, և օրինակելի վարքով ու բարքով և հանրօգուտ ծառայութեամբք պատիւ պիտի բերեն իրենց «հօր» յիշատակին։ որովհետեւ Ազնուափայլ Ասպետն, որ զաւակ չունի, իւր ապագայ սաները կը նկատէ իբրեւ իւր իսկ «զաւակներն», անոնց բարեկեցութեան համար մտածած է քանի տարիէ ի վեր, և անոնց բարեկեցութիւնը կէտ նպատակի պիտի ունենայ այսուհետեւ ալ, մահէն ետքն ալ։ Այսպիսի փափաք մը, կամքի մը մէջ արտայայտուած իբրեւ բարերարին վերջին կամքն, անշուշտ ո՛և օրինական պայմանէ աւելի պիտի ազդէ ապագայ Զունդեան սանուց վրայ, որք՝ պարբերաբար եւրոպեան Համալսարաններէ վերադառնալով ի ծոց հայ ժողովրդեան՝ իրենց հետ պիտի բերեն ո՛չ միայն եւրոպեան հմտութիւն, այլ և իրենց Ազգին օգտակար լինելու ջերմ բաղձանք, ըստ օրինակի իրենց բարերարին։

Ընտրելիք պիտի ընդունուին անխիր ամէն երկիրներէ, Կ. Պոլսէ, գաւառներէն և արտասահմանէն, բաւական է որ Հայ Եկեղեցւոյ անդամ և դաւիի վարուց տէր լինին, իրենց անձնական կամ ընտանեկան ծախիւք բարձրագոյն ուսումներ ստանալու միջոց չունենան, և պահանջելի միջնակարգ ուսմանց վրայ յաջող քննութիւն անցուցեն։

Իւր ամուսնոյն հետ նոյն գովելի մտածումները, նոյն ծնողական հոգածութիւնն ունեցած է նաեւ ողբացեալ Տիկին Զունդ, որ այս օրերս բացուած իւր Կռակաւ կը յայտնէ թէ երկար ժամանակէ ի վեր կը խորհէր Զունդեան Հիմնարկութեան վրայ, և թէ՛ իւր անձնական հարստութեան և թէ իւր ամուսնոյն հարստութեան մեծագոյն մասը կը թողու նոյն Հիմնարկութեան, եթէ երբեք իւր ամուսնէն ետքը վախճանի, սա միակ պայմանաւ որ ընտրելի սաներէն մին իւր սեռէն լինի, այլ՝ եթէ հայ օրիորդ մը փափաքի եւրոպեան Համալսարանի կամ բարձրագոյն վարժարանի մը մէջ մասնագիտութեան մը հետեւիլ և գոհացուցիչ քննութիւն անցուցեալ, Զունդեան Հիմնարկութենէն թոշակ մ'ալ անոր կապուի, կանոնական պայմանաց համեմատ։ Այս Կռակէ ետ կ'երեւի թէ Ասպետն ինքն ալ իւր Կռակը նոյն իմաստով յօրինած է, այսինքն՝ եթէ Տիկին Զունդ իրմէ առաջ վախճանի, թէ՛ իւր անձնական և թէ իւր կնոջ հարստութիւնը ծրագրեալ Հիմնարկութեան կը թողու։

Այսպէս, Ազնուափայլ Ասպետն ո՛չ միայն յոյժ օգտակար գաղափար մը յղացած է, որով հայ բարերարաց կարգին մէջ երեւելի դիրք մը պիտի բռնէ, ո՛չ միայն նոյն գաղափարին իրագործման յատկացուցած է պարկեշտ կեանքի մը բովանդակ գործունէութեան նիւթական ադիւնքն, այլ և նոյն նպատակին գործադրութիւնը մինչեւնպէս ապահովելու համար օրինական և պետական ամեն զգուշութիւններ երկարժամանակեայ կանխահոգ մտադրութեամբ ի գործ դրած է։ Այս բարեգործութեան թէ՛ խորհրդով և թէ արդեամբ մասնակից է Ազնուափայլ Ասպետուհին Զունդ, որ եթէ ի կենդանութեան իւր գովելի գործովք երեւելի դիրք մը բռնած է բարձր դասու հայ իգական սեռին մէջ, իւր կը տակաւ աւելի՛ եւս սիրելի յիշատակ մը կը թողու, և ճշմարտապէս հայ բարերարուհի մը կը հանդիսանայ։

Կը յուսանք որ Զունդեան Հիմնարկութիւնը գործնական օրինակ մը կը լինի անզաւակ կամ ամուրի մեծատանց համար մանաւանդ, որք իրենց անունն Ազգին մէջ յաւերժացնելու համար սերունդ մը չունենալով, իրենց հիմնելիք մէկ մէկ հաստատութեան շնորհիւ կրնան անջինջ յիշատակ մը թողուլ ի շարս հայ բարերարաց։ Ազգն այս կարգի հաստատներէ ո՛րչափ ևս բարիքներ ակնկալէ իրենց կենդանութեան միջոցին՝ աւելի՛ մեծ բաներ կ'ակնկալէ իրենց մահէն ետքը։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ԱՒՍՏՐԻՈ-ՀՈՒՆԳԱՐԻՈ

Պ. Թիսայի հրաժարումն օրուան մեծ դէպքն է Աւստրիա Հունգարիա։ Օտար լրագրերն անգամ կը հաստատեն թէ այս դէպք Եւրոպիոյ միջազգային կացութեան նկատմամբ ևս կարեւորութիւնէ զուրկ չէ։ Պ. Թիսա, Մաճառաց ազատական կուսակցութեան պետը, տան և հինգ տարիներ անընդհատ կառավարեց երկիրն, և այժմ խնդիր է թէ իշխանութիւնը դարձեալ Ազատականաց ձեռքը պիտի մնայ թէ Պահպանողականաց անցնի։

—Միւսանձ Եղէգ Կայ՝ կ'երեւի թէ ներքին ծանր դժուարութիւններ կը դուշակէ, իբրեւ հետեւանք Պ. Թիսայի հրաժարման, որովհետեւ մարտ 8ին իւր քաղաքական վիճակին առթիւ իրեն խնդակցողներու պատասխանելով, Ն. Վեհափառութիւն բան է. «Այո՛, ազէկ եմ. բայց կը փափաքիմ որ դէպքերն ի մօտոյ չատ պիտի յոգնեցնեն զիս և առողջութիւնս խանգարեն»։

—Պ. Թիսա, 15 տարիէ հետէ Փէշթայի նախարարապետական պաշտօնարանին մէջ բնակած լինելով, մասնաւոր բնակարան չունի Հունգարիոյ մայրաքաղաքին մէջ։ Ուստի, տուն մը վարձեց և երեկոյնէ ի վեր թողուց կառավարական պաշտօնարանն։

—Աւստրիոյ ազատական լրագիրք ցաւ կը յայտնեն Հունգարիոյ ազատական կուսակցութեան արդի կացութեան համար։ Չեն լրագիրք բացարձակ անտարբերութիւն կը ցուցնեն, որովհետեւ՝ կ'ըսեն՝ Հունգարիոյ Նախարարապետն ո՛վ ոք լինի՝ պաւ ցեղերուն նկատմամբ համակրանք տածող մէկը պիտի չլինի։

—Պ. Թիսա ըսաւ թ-ղթակցին թէ ի վաղուց ստացած էր հրաժարիլ, բայց վերջերս ընդդիմադիր կուսակցութեան բուռն յարձակմունք հարկադրեցին զինք շարունակել իւր պաշտօն։ Բայց Պ. Թիսա վստահ է թէ ազատական կուսակցութիւնն իշխանութեան վրայ պիտի մնայ, և չի վախնար որ կղերամիտ կամ աւատապետական յեղաշրջում մը պատահի Հունգարիոյ մէջ։ Արտաքին քաղաքականութեան մասին Պ. Թիսա գործոց գլուխը գտնուի թէ ոչ, Մաճառք չպիտի զատուին Երբեակ Նիզակակցութենէն։

ՊԱԼԿԱՆԵԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Սերպիոյ մէջ, Պետական Խորհուրդն, ըստ նոր Սահմանադրութեան, շատ կարեւոր դիրք մը պիտի ունենայ։ Պիտի պատրաստէ կամ վերաքննէ Սքուփչինային (Խորհրդարանին) մատուցանելի ծրագրերը, դատական վարչութեան վերաբերեալ խնդրոյ մէջ վճռական ձայն պիտի ունենայ, և պիտի կատարէ Վերաքննիչ և Վճռաբեկ Ատենից ընտրութիւնն։ 16 անդամէ բաղկացեալ պիտի լինի, որոյ կէսը Վեհապետին, կէսն ալ Սքուփչինային կողմէ ընտրուած։ Արդ, այս անդամէ ո՛ր կուսակցութիւնէն պէտք էր ընտրուէին։ Խնդիր մ'էր այս, որ ընդ երկար միտքերն յուզեց։ Խնամակալ Պ. Ռիսթիչ, որ Աւստրիոյ յարեալ Միլան թագաւորին օրով Ռուսիոյ անձնուէր կը համարուէր, Միլան թագաւորին հրաժարումէն ի վեր Աւստրիոյ կուսակից կը նկատուի, այսինքն՝ դրացի հզօր Տէրութեան հետ բարեկամաբար վարուելու գաղափարն ունի, և ուզեց որ բոլորովին հակաւստրեան տարրերէ չկազմուի Պետական Խորհուրդը։ Վերջապէս, իրաւախոհութիւն մ'եղաւ, որուն համեմատ 16 անդամից 10ն արմատական կամ ռուսասէր կուսակցութեան կը պատկանին, 5ը Ռիսթիչեան ազատական կուսակցութեան, և մին չեզոք է։ Վիեննայի լրագիրք այս ընտրութիւնը Ռուսիոյ համար յաղթանակ մը կը նկատեն, և շատ դժգոհ են։

—Պ. Փաշիչ, արմատական ժողովրդական առաջնորդն Սքուփչինայի, որ ջերմ համակրանօք ընդունուեցաւ ի Փեթերսպուրգ, Սլաւական Բարեսիրական Ընկերութեան նստին ներկայ գտնուելով, բանախօսութիւն մ'ըրաւ, և բաւ ի մէջ այլոց։ «Ուրախ եմ որ պատեհութիւն կը ներկայանայ ինձ՝ ռուս ժողովրդեան շնորհակալութիւն յայտնելու իւր Թագաւորաց համար։ Սերպ ժողովուրդն և ռուս ժողովուրդը միացեալ են արեան և զգացման նուիրական կապերով։ Սերպ ժողովուրդը ռուս ժողովրդեան հաւատարիմ բարեկամն եղած է և պիտի լինի միշտ։ Ոչ ոք պիտի կրնայ բաժնել երկու ազգերը»։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ֆրանսայի երեսփոխանաց ժողովոյն մէջ պլուդի կամ գործաւորական հաղուստի խնդիր մը կայ։ Վերջին ընդհանուր ընտրութեանց մէջ Պ. Թիվրիէ ընկերվարական կամ գործաւորական ընտրելին խօսք տուաւ զինք ընտրող գործաւորներուն որ եթէ երեսփոխան լինի՝ իւր ամենօրեայ պլուդով պիտի երթայ բազմի երեսփոխանաց մէջ։ Այնպէս ալ բրաւ։ Պոնափարթեան մեծահարուստ երեսփոխան Պ. Պոտրի տ'Ասն այս օրերս իւր Վանտէցի գեղջուկ ընտրողներէն մին բերաւ ժողովի որպէս ունկնդիր՝ իւր հասարակ պլուդով։ Բարապանք ապշեցան ունկնդրաց մէջ տեսնելով այսպիսի հասարակ հագուստով մէկը, զոր դուրս հանեցին, ժողովական պաշտօնէից կարծիքն առուլից։

—)(96)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ՁՈՒՐԳՈՐԴ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անտրէ վախնալով որ հիւանդը չի յոդնեցուն, մեկնեցաւ։ Ժիլէթ ընկերացաւ նմա։ Անոր հետ վար իջաւ, բայց երիտասարդին դուրս ելլելու պահուն, ձեռքէն բռնելով։

—Կեցէ՛ք, ըսաւ, ձեզի ըսելիք ունիմ։

Տարօրինակ կորովով մը խօսած էր։

Անդաստակին մտ գտնուած փոքրիկ դահլիճին դուռը բացաւ,—նոյն այն դահլիճն ուր ատենօք Վիլլատոն կումն, հայրը, բժշկին սպասած էր զոր մենամարտի հրաւիրած էր։ Նոյն այն խուցն ուր Անտրէ եկած էր Ռընօտիէռի աղջկան ձեռքը խնդրել։

Երբ ներս մտան, դուռը փակեց։

Եւ այնտեղ, փոխանակ խօսելու, թիկնաթոռի մը վրայ ինկաւ յանկարծ ու փղձկեցաւ։

—Տէ՛ր Աստուած, ի՞նչ ունիս, Ժիլէթ։ Եւ որովհետեւ չէր պատասխաներ, երիտասարդը ծնրադրեց ու բռնեց անոր ձեռները զոր գգուեց մեղմիւ։

—Խնդրեմ, Ժիլէ՛թ, յայտնէ՛ ինձ այդ վշտիդ պատճառը։ Կը չարչարես զիս։

Մանկամարդ աղջիկը բուռն ճիգ մ'ըրաւ ինքն իր վրայ։

—Մօրս առջեւ քեզ ըսած բոլոր խօսքերս մոռցի՛ր, Անտրէ։ . . .

—Ուրեմն ալ չե՞ս սիրեր զիս, ընդմիջեց երիտասարդն յուսահատաբար։

—Իմ բոլոր ըսածներէս սա միայն յիշէ։ կը սիրեմ զքեզ եւ զքեզ միայն պիտի սիրեմ։

Սիրոն հանգստանալով, երիտասարդն յարեց ժպտելով։

—Բայց ես ալ ուրիշ բան չեմ խնդրեր։

Ժիլէթ գլուխն որորեց։

—Մի՞թէ չե՞ս հասկնար։

—Ի՞նչ կայ։

Ժիլէթ վերստին սկսաւ լալ, աւելի սաստիկ կերպով։ Կը հեծկլտար։

Անտրէ, գուշակելով թէ դժբաղդութիւն մը կար այս ամենուն մէջ, չհամարձակեցաւ հարցափորձ ընել։

—Անտրէ՛, չատ վիշտ պիտի պատճառեմ քեզ։ Խոստացիր որ պիտի ներես։

—Կը խոստանամ։

—Ես չեմ կրնար քու կինդ ըլլալ։

—Դո՞ւն, Ժիլէթ, եւ ինչո՞ւ համար։ Զէ՞ մի որ կը սիրես զիս եւ հայրդ կը հաւանի մեր ամուսնութեան։ Ուսկի՞ց կրնայ գալ արգելքը։ Ո՞վ է մեր երջանկութեան հակառակողը։ Խօսէ՛, Ժիլէթ, խօսէ՛։

Բայց մանկամարդ աղջիկը կը կրկնէր։ իր հեծեծանաց մէջտեղ։

—Ես չեմ կրնար քու կինդ ըլլալ։

Անտրէ լուութիւնը սպասեց որ Ժիլէթ քիչ մը հանդարտի։

Երբ տեսաւ որ անոր հեծկլտանքը նուազ բուռն, նուազ ցաւագին էին, եւ արցունքներն առաջուան չափ առատօրէն չէին հոսեր։

—Մի՞թէ բացատրէ՛, Ժիլէթ։

Խեղճ աղջիկը բուռն անձկութեան մը մատնուած էր։ Պահ մը առաջ, մօրը առջեւ, չէր համարձակած ձայն հանել։ Եւ հիմա, Անտրէի առջեւ ալ չէր համարձակեր խօսիլ։

Եւ սակայն պարտաւորուած էր ամեն բան ըսել անոր։

Իր պարկեշտ աղջկան պարտականութիւնը կը պահանջէր զայն։

Կարելի չէր որ ինք այլ եւս մտքէն անցուներ այդ ազնիւ երիտասարդին կինն ըլլալ։ Ի՜նք, մարդասպա՜նի մը աղջիկը։

Ցորքան խնդիրն հօրը վրայ էր, զանիկայ փրկելու վրայ, կրնար ամեն բան փորձել անոր ամէնութեանը հաւատացնել տալու համար։

Այժմ որ Ռընօտիէռ ազատուած էր, այլ եւս չէր կրնար դիմանալ։

Միւնոն հնարքով, մայրն ալ ազատած էր։

Բայց հիմայ կացութիւնը փոխուած էր։ Փաստաբանը իսպառ էր, անոր առջեւ կեղծելով թէ բժշկին անմեղութեանը կը հաւատայ։ բայց չէր կրնար խաբել մարդը, նշանածը, սիրահարը որ կուզէր զինքն իր ընտանեաց մէջ մտցունել։

Մօրը կեանքը, բժշկին նկատմամբ ուղեցած կարեկցութեան ու գորովոյ մեծացրդ մը՝ ստեղ տուած էին իրեն։

Իր պատիւն և իր սէրը կը հարկադրէին զինքը խօսելու։

—Ես չեմ կրնար քու կինդ ըլլալ, Անտրէ, վասն զի դու չես կրնար ամուսնանալ Վիրժինի Լաթուշն սպանող մարդուն աղջկան հետ։

—Ի՞նչ կ'ըսես։

Եւ խորտակելու աստիճան կը սեղմէ Ժիլէթի փափկիկ ձեռները։ Այնպէս կը թուի իրեն թէ սխալ լսած է։ Սոսկումէն կը դողայ։

—Ըսածս ճշմարտութիւն էր, կը պատասխանէ Ժիլէթ։

Այն ատեն, երիտասարդն՝ ընկճեալ՝ աթոռի մը վրայ կ'ինկնայ, երեսը ձեռացը մէջ ծածկելով։

Հիմակ, ինքն է լացողը։

Եւ Ժիլէթ, իր կարգին, անոր առջեւ ծնրադիր, ներում կը հայցէ ու կ'ուզէ մխիթարել զանիկայ։

Բայց տակաւին կը փորձէ չհաւատալ։

Կ'ուզէ որ Ժիլէթ մանրամասնութիւններ հաղորդէ իրեն։

Այն ատեն դառն անձկութեան մը մէջ մանկամարդ աղջիկը կը պատմէ նոյն ինչ որ գիտէ, ինչ որ տեսած է, ինչ որ լսած է։

Կ'ըսէ թէ հարկ էր իր մայրը փրկել, և թէ հօրը մեղադրութեանը վրայ վստահ ըլլալով հանդերձ, չէ ուզած Անտրէի վստահութիւնն խախտել, քանի որ վստահութիւնն անոր զօրութեան կէսն էր։

Անտրէ մտիկ կ'ընէ։

Կը կարծէ թէ երազ մը, ցնորք մը կը պատմուի իրեն։

Կը տարակուսի արթուն ըլլալուն վրայ։ Այս յայտնութիւն կը խորտակէ զինքը։ Եւ ամեն ինչ կը կործանի յինքն, իր շուրջը, կեանքն, հաւատքն, երջանկութիւնն, յոյսերը, սէրը՛։

—Այսպէս ուրեմն, կ'ըսէ երկար լռութենէ մը յետոյ, տարակոյս մը չի՞ ծագիր մտքիդ մէջ. Համոզուա՞ծ ես թէ հայրդ յանցաւոր է։

Ժիլէթ երկու անգամ գլուխը կը խոնարհեցնէ ի նշան հաւանութեան։ Պատասխանելու քաջութիւնը չունի։

Երիտասարդը ոտքի կ'ելլէ։ Ժիլէթ բազուկներն անոր կը կարկառէ սրտեռանդն։ Անտրէ կը պատրաստուի մեկնիլ։ Եւ այլ եւս զիրար չպիտի տեսնեն բնաւ։ Ամեն բան վերջացած է անոնց միջեւ։

—Անտրէ՛։

—Ժիլէ՛թ։

Իրարու դիրկ կը նետուին։ Ցիմարութիւն մը կը պատ անոնց ուղղուն, այնքա՛ն գրգռուած են վշտէ եւ յուսահատութենէ։

Բայց Անտրէ ինքզինքը կ'ազատէ Ժիլէթի թեւերուն միջէն։

—Մնաս բարով, կրսէ, մնաս բարով, Ժիլէթ։ Եթէ ալ չեմ կրնար յուսալ թէ օրին մէկը կինս պիտի ըլլաս, դէթ աշխարհի մէջ ո՛չ մէկ բան կրնայ զիս արգելուլ զքեզ միշտ սիրելէ։

Ու կը հեռանայ, կը փախչի արտասուալից։

Բայց մանկամարդ աղջիկը կը կրկնէր։

—)(96)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ՁՈՒՐԳՈՐԴ

ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անտրէ վախնալով որ հիւանդը չի յոգնեցուն, մեկնեցաւ։ Ժիլէթ ընկերացաւ նմա։ Անոր հետ վար իջաւ, բայց երիտասարդին դուրս ելլելու պահուն, ձեռքէն բռնելով։

—Կեցէ՛ք, ըսաւ, ձեզի ըսելիք ունիմ։

Տարօրինակ կորովով մը խօսած էր։

Անդաստակին մտ գտնուած փոքրիկ դահլիճին դուռը բացաւ,—նոյն այն դահլիճն ուր ատենօք Վիլլատոն կումն, հայրը, բժշկին սպասած էր զոր մենամարտի հրաւիրած էր։ Նոյն այն խուցն ուր Անտրէ եկած էր Ռընօտիէռի աղջկան ձեռքը խնդրել։

Երբ ներս մտան, դուռը փակեց։

Եւ այնտեղ, փոխանակ խօսելու, թիկնաթոռի մը վրայ ինկաւ յանկարծ ու փղձկեցաւ։

—Տէ՛ր Աստուած, ի՞նչ ունիս, Ժիլէթ։ Եւ որովհետեւ չէր պատասխաներ, երիտասարդը ծնրադրեց ու բռնեց անոր ձեռները զոր գգուեց մեղմիւ։

—Խնդրեմ, Ժիլէ՛թ, յայտնէ՛ ինձ այդ վշտիդ պատճառը։ Կը չարչարես զիս։

Մանկամարդ աղջիկը բուռն ճիգ մ'ըրաւ ինքն իր վրայ։

—Մօրս առջեւ քեզ ըսած բոլոր խօսքերս մոռցի՛ր, Անտրէ։ . . .

—Ուրեմն ալ չե՞ս սիրեր զիս, ընդմիջեց երիտասարդն յուսահատաբար։

—Իմ բոլոր ըսածներէս սա միայն յիշէ։ կը սիրեմ զքեզ եւ զքեզ միայն պիտի սիրեմ։

Սիրոն հանգստանալով, երիտասարդն յարեց ժպտելով։

—Բայց ես ալ ուրիշ բան չեմ խնդրեր։

Ժիլէթ գլուխն որորեց։

—Մի՞թէ չե՞ս հասկնար։

—Ի՞նչ կայ։

Ժիլէթ վերստին սկսաւ լալ, աւելի սաստիկ կերպով։ Կը հեծկլտար։

Անտրէ, գուշակելով թէ դժբաղդութիւն մը կար այս ամենուն մէջ, չհամարձակեցաւ հարցափորձ ընել։

—Անտրէ՛, չատ վիշտ պիտի պատճառեմ քեզ։ Խոստացիր որ պիտի ներես։

—Կը խոստանամ։

—Ես չեմ կրնար քու կինդ ըլլալ։

—Դո՞ւն, Ժիլէթ, եւ ինչո՞ւ համար։ Զէ՞ մի որ կը սիրես զիս եւ հայրդ կը հաւանի մեր ամուսնութեան։ Ուսկի՞ց կրնայ գալ արգելքը։ Ո՞վ է մեր երջանկութեան հակառակողը։ Խօսէ՛, Ժիլէթ, խօսէ՛։

Բայց մանկամարդ աղջիկը կը կրկնէր։ իր հեծեծանաց մէջտեղ։

—Ես չեմ կրնար քու կինդ ըլլալ։

Անտրէ լուութիւնը սպասեց որ Ժիլէթ քիչ մը հանդարտի։

Երբ տեսաւ որ անոր հեծկլտանքը նուազ բուռն, նուազ ցաւագին էին, եւ արցունքներն առաջուան չափ առատօրէն չէին հոսեր։

—Մի՞թէ բացատրէ՛, Ժիլէթ։

Խեղճ աղջիկը բուռն անձկութեան մը մատնուած էր։ Պահ մը առաջ, մօրը առջեւ, չէր համարձակած ձայն հանել։ Եւ հիմա, Անտրէի առջեւ ալ չէր համարձակեր խօսիլ։

Եւ սակայն պարտաւորուած էր ամեն բան ըսել անոր։

Իր պարկեշտ աղջկան պարտականութիւնը կը պահանջէր զայն։

Կարելի չէր որ ինք այլ եւս մտքէն անցուներ այդ ազնիւ երիտասարդին կինն ըլլալ։ Ի՜նք, մարդասպա՜նի մը աղջիկը։

Ցորքան խնդիրն հօրը վրայ էր, զանիկայ փրկելու վրայ, կրնար ամեն բան փորձել անոր ամէնութեանը հաւատացնել տալու համար։

Այժմ որ Ռընօտիէռ ազատուած էր, այլ եւս չէր կրնար դիմանալ։

Միւնոն հնարքով, մայրն ալ ազատած էր։

Բայց հիմայ կացութիւնը փոխուած էր։ Փաստաբանը իսպառ էր, անոր առջեւ կեղծելով թէ բժշկին անմեղութեանը կը հաւատայ։ բայց չէր կրնար խաբել մարդը, նշանածը, սիրահարը որ կուզէր զինքն իր ընտանեաց մէջ մտցունել։

Մօրը կեանքը, բժշկին նկատմամբ ուղեցած կարեկցութեան ու գորովոյ մեծացրդ մը՝ ստեղ տուած էին իրեն։

Իր պատիւն և իր սէրը կը հարկադրէին զինքը խօսելու։

—Ես չեմ կրնար քու կինդ ըլլալ, Անտրէ, վասն զի դու չես կրնար ամուսնանալ Վիրժինի Լաթուշն սպանող մարդուն աղջկան հետ։

—Ի՞նչ կ'ըսես։

Եւ խորտակելու աստիճան կը սեղմէ Ժիլէթի փափկիկ ձեռները։ Այնպէս կը թուի իրեն թէ սխալ լսած է։ Սոսկումէն կը դողայ։

—Ըսածս ճշմարտութիւն էր, կը պատասխանէ Ժիլէթ։

Այն ատեն, երիտասարդն՝ ընկճեալ՝ աթոռի մը վրայ կ'ինկնայ, երեսը ձեռացը մէջ ծածկելով։

Հիմակ, ինքն է լացողը։

Եւ Ժիլէթ, իր կարգին, անոր առջեւ ծնրադիր, ներում կը հայցէ ու կ'ուզէ մխիթարել զ

նէ յետոյ։ Զայս տեսնելով, Պ. Պօարի տ'Ասսն բողոքեց Ժողովոյն, և ըսաւ որ եթէ կանխաւ գիտնար, իւր հաղորդումը դիւրացոյն կուտար և ինք անոր դէմը կը հագնէր ու կը բաղձէր Պ. Թիվրիէի Նման։ Ատենապետ Պ. Ֆլոքէ որոշեց թէ ինչպէս երեսփոխանք, ունկնդիրք եւս արտօնեալ են գործաւորական զգեստով ներկայանալու, և դիւրացին վերսին ընդունուեցաւ։

—Փարիզի լրագրիք կը շարունակեն ջերմապէս վիճաբանել Տահոմէի խնդրոյն վրայ։ Խնդիր է թէ Տահոմէի թագաւորին երկիրը պէ՞տք է դարձել թէ ոչ։ Կը վախցուի որ եթէ Տահոմէի թագաւորն անպատիժ թողուի, Ֆրանսացիք այլ եւս անկարող պիտի լինին գործ ընելու Ափրիկէի այն կողմանց եղերաց վրայ, և յուսալից գաղթականութիւն մը յամրութիւն պիտի մատնուի։ Բայց այս նկատման դէմ արկածալից ձեռնարկութեան մը մէջ չմխուելու ո՛չնուազ կարեւոր նկատումը կ'արտայայտուի, և թէ՝ հանրապետական և միապետական լրագրիք երկու բանակի բաժնուած են։

—Ի Փարիզ մեծաքանակ սպանիական կեղծ արժեթուղթեր ծախուեցան, որք կ'ըսուի թէ Իլոնտոն չինուած են Սպանիացւոյ մը ձեռամբ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆԱԻԱՏՈՐՄ

Երեսփ. Ժողովին և Ելմուտցոյցի Ցանձնաժողովը կը քննեն 1891 տարւոյ նաւային ելմուտցոյցը, բայց շնորհիւ այն հայրենասիրութեան որով՝ ուրիշ մեծ ազգաց պէս՝ Ֆրանսացիք կը վարուին ամեն անգամ որ ազգային պաշտպանութեան վրայ է խնդիրը, ծովային նախարարին առաջարկութիւնք ընդդիմութեան չեն բախիր։ Թէ՛ կառավարական և թէ անհատական նաւարանաց մէջ նոր մարտանաւեր շինելու համար նախարարը 60 միլիոն ֆր.ի վարկ կը խնդրէ։ Մէկ անդամէն այսչափ մեծ դումար երբեք չէր տրուած Ֆրանսայի ծովային նախարարութեան։ Ֆրանսական լրագրիք կը հրատարակեն ցուցակն այն մարտանաւուց որոց շինութեան արդէն ձեռնարկուած է կամ ի մտոյ պիտի ձեռնարկուի։

ԱՆՏԷՐ ՀԱՐՍՈՒԹԻՒՆ

Փանամայի Ընկերութիւնը թէեւ սը նանկացեալ վիճակի մէջ է, բայց իւր պարգեւաւոր պարտատոմսերուն վիճակահանութիւնք կանոնաւորապէս տեղի կ'ունենան, վճարմանց պէտք եղած դումարը կանխաւ յանձնուած լինելով։ Արդ 4.073 թիւ պարտատոմսին 250 000 ֆրի պարգեւ մը վիճակած է, և այս հարստութեան տէրն անյայտ կը մնայ։ Փանամայի պաշտօնեայներէն մին որ ջրանցին բացման աշխատութեանց դէպ պարպէ՛ 1888ին գներ է այս պարտատոմսը, բայց 1889ին հրաժարելով մեկներէ է, իւր պարտատոմսն ուանդ թողով Ընկերութեան անտուկին մէջ։ Անկէ ի վեր ո՛չ ոք գիտէ թէ ո՛ւր դացած է, և 250 000 ֆր.ն իւր հաշուոյն կը սպասէ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՆՈՐ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

Եօթն հարիւր միլիոն ֆր.ի նոր փոխառութեան ծրագրոյն վիճաբանութիւնը փութով յառաջ պիտի տարուի Խորհրդարանին մէջ։ Ցայսմի է թէ այս մեծ փոխառութիւնն հանելով Ֆրանսական կառավարութեան նպատակն է դանձային վիճակը բարեկարգել՝ ժամանակաւոր պարտաթղթերը վերջնական Ռենսոլիտի վերածելով, և բացառիկ ծախքերը կարգադրելով միանգամ ընդ միշտ, այնպէս որ այսուհետեւ ամեն տարի սովորական եւ մնացոյցէն զատ արտասովոր ելմուտցոյց մը քուէարկել տալու հարկին մէջ չգըտնուի։

Կառավարութիւնը կ'ուզէ նաեւ օգտիլ սեղանաւորական հրապարակին նպաստաւոր տրամադրութիւններէն։ Կ'ըսուի թէ մինչեւ Զատիկ նոր ծրագիրը պիտի քուէարկուի և ապրիլ ամսոյ մէջ փոխառութիւնն ի հրապարակ պիտի հանուի։

Ի ԾԱՇՐԱԳՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼՍ

Ֆրանսական լրագրիք Հայֆոնկէ հեռագրեր կը հրատարակեն, ծանուցանող ազատումն երեք Ֆրանսացի Միսիոնարաց, զորս չինացի ծովահէններու հրոսակ մը գերի բռնած էր ժամանակէ մ'ի վեր, և մեծ գումար մը կը պահանջէր արձակելու համար։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՁԵՌՆԱԿՈՐԱ

Փեթերսպուրկի Սինոդ 20,000 ռուպլի երրորդ դումար մը զրկեց Ձեռնակորայի Նիքոլա իշխանին՝ ի նը պատ սովամանի Ձեռնակորացւոց։

Այս դումարներ կը գործածուին մասամբ ռազմական ուղիներու շինութեան, և մասամբ փոտկորիցայի մօտ խուզարկութեանց և պեղմանց, ուր կ'ենթադրուի թէ հին Դիոկլէա կառուցեալ էր։ Այս աշխատութիւնք ռուս դիտնական Պ. Ռովինսքիի հսկողութեան ներքեւ կը գտնուին, և արդէն կարեւոր արդիւնքներ ձեռք բերուած են։ Սերպիական վաղեմի մայր-եկեղեցին և տան արձանագրութիւնք յիրեւան հանուած են։

Զէթինեէի ֆրանսական դեսպան Պ. Ժէռառ Փոտկորիցա գնաց այս հնութիւնները դիտելու, որոց մեծ արժէք կ'ընծայուի գիտնական աշխարհի մէջ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ՆԻՍՏԺԱ
2 Մարտ 1890

Ազգային Ժողովն ի գանձակ նիստ գումարեցաւ երեկ Զալթիոյ խորհրդարանին մէջ, ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Տ. Խորէն Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Ազնուազուն Տր. Թիրեաքեան Էֆէնտիի։ Ներկայ երեսփոխանաց թիւն էր 45։ Կրօնական և Քաղաքական Ժողովոց անդամք ներկայ էին մեծամասնութեամբ։ Եկեղեցական երեսփոխաններէն ներկայ էին՝ Ամեն. Խրիմեան Հայրիկ, Դեր. Սիմէոն Արքեպիսկոպոս Սէֆէրեան, Դեր. Դարեգին Եպիսկոպոս Սրուանձտեանց և այլ Ս. Հաւք։ Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ անդամ ներէն՝ Վսեմ. Նուրեան Էֆէնտի եւ Կարապետ Էֆէնտի Իսմիճեան։

ԱՏԵՆԱԿԱՆ ԴՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԵՐ

Ատեանը բացուելով ժամ 7½ին, Ատենապետ Էֆէնտի Ժողովոյն հաղորդեց՝ պաշտօնիւ կամ մշանչենական կերպով Կ. Պոլսէն բացակայ գտնուող երեք եկեղեցական և երեք աշխարհական երեսփոխանաց հեռեւեալ ցանկը զոր Դիւանը պատրաստած էր ըստ յանձնարարութիւն Ժողովոյ։

Տ. Հմայեակ եպիսկ. Դիմաքսեան
» Յովսէփ վարդապետ Սարաճեան
» Եղիշէ » Այվազեան
Մկրտիչ էֆ Կիւրճեան
Մինաս » Զերաղ
Կարապետ » Երէցեան

Ատենապետ Էֆ. խնդրեց որ այս բացակայութեանց մասին Ժողովն իր վերջնական որոշումը տայ։

Ժողովը վաճառնութեամբ երեսփոխանութենէ դադարեալ հուչակեց վերոյիշեալ երեք եկեղեցական և երեք աշխարհական երեսփոխաններն, և որոշեց յանձնարարել Ազգ. Վարչութեան՝ անոնց տեղ նոր ընտրութեան հրահանգ զրկել։

Նոյնպէս եկեղեցական երեսփոխաններէն Տ. Դէորգ Ծ. վարդապետ Իսմիճեան Կարնոյ առաջնորդ ընտրուելուն պատճառաւ հրաժարած ըլլալով երեսփոխանութենէ, իւր հրաժարական ընդունուեցաւ։

* *

Ատենապետ Էֆ. Ժողովին հաղորդեց բարեյիշատակ Սամուէլ Մ. Մուրատեանի կտակին առթիւ Փանոսեան Կարապետ Էֆէնտիի հետեւեալ հարցագիրը։

Բարեյիշատակ Սամուէլ Մ. Մուրատեանի հրամայն որ ազգային ամենակարեւոր իրաւունքներէ մին է, ի բազմաց հետէ բարձի թողի եղած է Ազգին։

Արդ, իրրեւ երեսփոխան՝ խոնարհաբար կը հարցնեմ Ազգային Վարչութեան և Պատրիարքական իշխանութեան, թէ այս խնդրոյն վրայ ինչ համոզում որ ունի, համի յայտնել Ժողովոյս, և թէ Ժողովս՝ որ Ազգին իրաւց գերագոյն պաշտպանն է, արդեօք կը կամի՞ ձեռք առնուլ զայս խնդիր։

Ազգ. Երեսփոխան
ԿԱՐԱՊԵՏ ՓԱՆՈՍԵԱՆ

1 մարտ 1890

Ժողովը Վարչութեան յղեց սոյն հարցագիրն առ ի տեղեկագրութիւն։

* *

Ատենական գործողութեանց կարգին մէջ, Ե. Գարդէն Էֆ. յիշեցուց թէ, Ազգ. Ժողովն իր 1883 յունիս 15ի նստին մէջ՝ Իրմիրլեան Դեր. Մատթէոս Եպիսկոպոսի առաջարկութեան վրայ՝ որոշած էր ի ձեռն Մայր Դիւանի տպագրութեամբ ի լոյս ընծայել Ժողովոյ 1861-70 նստաշրջանների անտիպ տեղեկագրութիւնները, սակայն այդ որոշում ցարդ չէ գործադրուած։ Գարդէն Էֆէնտի առաջարկեց անմիջապէս տպագրել տալ դայնս, որպէս զի Սահմանադրական երեսնամեայ պատմութիւնն ամբողջանայ, և յարից թէ՝ ոմն տպագրութիւն ստուար գործ մը չլլալով, մեծ ծախքի չկարօտիր։

Երեսփոխանք հաստատեցին Գարդէն Էֆ.ի դիտողութիւնը։

Ժողովն՝ ըստ առաջարկութեան Դիւանի՝ երեք անդամէ մասնախումբ մը կազմեց, որ աշակցութեամբ Մայր Դիւանի, պիտի քննէ այդ ատենագրութեան ձեռագրերն և տպագրութեան պիտի յանձնէ զայնս։ Սոյն մասնախմբի անդամ կարգուեցան Սամփան փաշա Ասլանեան, Կարապետ Էֆ. Իսմիճեան և Բրիստասատր Էֆ. Ղազարոսեան (որք 1861 էն 1870 թուականին եւս երեսփոխանական պաշտօն կը վարէին։)

ՕՐԱԿԱՐԳ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՑԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎՈՅ

(Դռնփակ)

Ժամ 8½ին Ժողովն անցնելով Օրակարգի խնդրոյն նախնական վիճաբանութեան, նախ և առաջ կարգացան Վեհ. Տ. Մակար Ս. Կաթողիկոսի և Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքի դիմեալ փոխանակեալ պաշտօնագրերն ի մասին ամենայն Հայոց Հայրապետի միօրինակ ընտրութեան խնդրոյն։

Յետ ընթերցման սոյն պաշտօնագրաց, խնդրոյն վրայ խօսք առին յաջորդաբար Ռէվէրէս Պէրպէրեան, Արփիար Արփիարեան և Յակոբ Գուրգէն Էֆէնտիք։

Վսեմ. Նուրեան Էֆէնտի՝ իբր անդամ Կաթողիկոսական Ցանձնաժողովոյ, յայտարարեց թէ պատրաստ է պատասխանելու եղած յայտարարութեանց, բայց ըստ որում ժողովոյ փակման ժամն հասած էր, խնդրոյն վրայ վիճաբանութիւնը մնաց յայսմբդեսին որ տեղի պիտի ունենայ 15 օրէն, դարձեալ դռնփակ։

* *

Ատենապետ փակուելէ առաջ Ատենապետ Էֆ. ի դիւանէ ժողովին հաղորդեց Ազգ. Երեսփոխան Տր. Վիչէն Էֆ. Օրմանեանի մահը, թուելով երեսփոխանական պաշտօնին և ազգային զանազան գործոց մէջ հանդուցելոյն ըրած ծառայութիւններն։

Նախագահ Սրբազան օրհնեց հանգուցելոյն յիշատակն և երեսփոխանք իրենց ցաւակցութիւնն յայտնեցին Յանկայս։

Նիստը վերցաւ ժամ 10ին։

ՆԱՄԱԿ ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պատ. խմբագրութիւն Աբեղ. Ազգ. լրագրոյ։

Ձեր անցեալ շաբաթ աւուր թուով կը ծանուցանէիք թէ՝ Դեր. Նար. Պէյ Սրբազան առ ինքն կոչելով զԲարու Բեհիասին, կրօնական խնդրոց մասին ինչ ինչ հրահանգներ տուած է։

Ներեցէք ինձ յայտնելու թէ՝ այդ լուրը անհիմն է։

Խնդրելով որ զանազան տեղերէ ինձ եղած հարցումներուն վերջ տալու համար յառաջիկայ թուով ներկայս հրատարակել բարեհաճիք։

Մնամ խորին յարգանօք
Ազգ. Դրչակարար
Ս. ԳՐԻԳՈՒՍԱՆ

2 մարտ 1890
Յօրթաքիւղ

Գումարդարէն հետեւեալը կը հաղորդին մեզ այս առաւօտ։

Երկկ, Գուտ Գաֆտի Մայր եկեղեցւոյ մէջ կատարուեցաւ յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը Վահէ Տատիճանի, քեռորդւոյն Մեծ. Բարսեղճեան կարապետ էֆէնտիի։ Ներկայ էր պատուաւոր ազգայնոց խուռն բազմութիւն մը Դամբանական խօսեցաւ Արժ. Տ. Յովհաննէս Ծ. վ. Արշարունի և հանգուցելոյն ընկերաքիցներն մին ալ յուզեալ շեշտերով մի քանի խօսք արտասանեց դագաղին վրայ երբ մեռելարարձ կառքին մէջ կը դնէին Պարքիրի գերեզմանատունը փոխադրելու համար։

Հանգուցեալ երիտասարդը փայլուն ապագայ մը կը խոստանար այժմէն, զի դեռ հազիւ 18 տարեկան, թուաբանութեան բնիր գասագիրք մը յօրինած էր։ Դժբաղդաբար զոհ գացած է տարաժամ մահուան, իւր ետին թողով ամեն յոյսեր։

ՄԱՆԿԱԿԱՆ ՊԱՐՏԷԶ

Սիրուն հանդէս մը տեղի կունենայ վաղը. Գարդիդի Սրուտեան Վարժարանի սրահներուն մէջ. ժամ 7էն 10։ Տիկին Մատակեանի Մանկական Պարտէզին սաները՝ ընտիր բազմութեան մը աչաց առջեւ ցոյց պիտի տան իրենց բոլոր հարարութիւնները։

ՄԱՍԻՍ

ԵՐԿՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Մարտի մարտ 1ի թիւը հրապարակ ելաւ այսօր հետեւեալ բովանդակութեամբ։

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ։ Ազգային տեսութիւն։

ԳՐԻԳՈՐ ՁՕՀՐԱՊ. Պարահանդէսին վաղորդայնը։ Նորավէպ։

ԱԼԻՔԱՍԱՆ։ Առ Զեփհիւր, Մրմունջին հրատարակութեան առթիւ։ (ստանաւոր գրագատական)։

ՀՐԱՆՏ։ Պանդուխտի կեանքէն։ Մեծ հինգշաբթի խաներու մէջ։

ԼԵՒՈՆ ԲԱՇԱԼԵԱՆ։ Գրական Սուրհանդակ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԼՈՒԱՄԸԲԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երեկ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանն միջօրէին այդ մզկիթը գնաց հանդիսաւոր կերպիւ և ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ Եըլա զի պատան առջեւի քէօշկը գնաց, ուրկից դիտեց Սէլամլըքի ներկայ գտնուող զօրաց մեծ անցքը։ Ն. Վեհափառութիւն յետոյ կայսրական վերադարձաւ։

Ճէպը Հիւմայունի պաշտօնատան մէջ հիւրընկալուած էին դերմանական դեսպանները, իրեն ընկերացող մէկ քանի տիկնայք, դեսպանատան առաջին թարգմանը, ամերիկեան դեսպանատան առաջին թարգմանը, Հոպէ փաշայի կինն և քառասունի չափ օտարազգի զրօսաշրջիկներ։ Սենեկապետ Մէհմէտ Էմին պէյ այդ պաշտօնատունը գնաց և յանուն Վեհ. Սուլթանին մեծարեց նաեւ գտնուող հիւրերը։

Ճէպը Հիւմայունի պաշտօնատան կից դարատափին վրայ կը դտնուէին քսանի չափ ամերիկացի, անգլիացի, և հունգարացի զրօսաշրջիկներ որք յատուկ արտօնութեամբ հոն ընդունուած էին դիտելու համար Սէլամլըքի հանդէսը։

Վեհ. Սուլթանի անձնական սալայոտին Ֆէրիգ Բիզա փաշա այդ հիւրերու քովը երթալով, յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեց զնոսա։

— —

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ

Իտալիոյ Ումպերթօ թագաւորին ծննդեան տարեդարձին առթիւ երեկ ընդունելութիւնք կատարուեցան իտալական դեսպանատան մէջ։ Կայսրպալատան և Բ. Դրան կողմէ յատուկ պաշտօնեայք դեսպանատուն երթալով, շնորհաւորական այցելութիւն տուին։ Օսմանեան պահակ շոգենաւը միջօրէին թնդանօթի քսանեմէկ հարուածներ արձակեց։

Դեսպան Պառոն Պլան երեկ դիշեր դեսպանատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տուաւ, որուն ներկայ գտնուեցան դեսպանատան ու հիւպատոսարանի պաշտօնեայք, դեսպանատան պահակ շոգենաւին սպայք և իտալական գաղթականութեան երեւելիք։

— —

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Ռուսիոյ Ալեքսանդր Գ. կայսեր գահակալութեան տարեդարձին առթիւ երեկ առաւօտ ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ գոհաբանական աղօթքներ կատարուեցան։ Ներկայ էին ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ, դեսպանատան գլխաւոր պաշտօնեայք՝ բոլորն ալ պաշտօնական համազգեստով և ռուս գաղթականութեան երեւելիք։ Նոյնպէս ներկայ էին Ցունաց Պատրիարքարանի Սինոդին առաջին քարտուղարը, Պատրիարքարանի պաշտօնեայներէ մին և Պուլկարաց Էքզարքարանին կողմէ ներկայացուցիչ մը։

Ցաւարտ գոհաբանական աղօթից, դեսպան Պ. Նէլիտոֆ դեսպանատան սրահն ելաւ և անդ ընդունեց ներկայից շնորհաւորութիւնները։

Օսմանեան պահակ շոգենաւն, որ այս առթիւ դրոշակներով զարդարուած էր, միջօրէին թնդանօթի քսան և մէկ հարուածներ արձակեց։

Կայս. պալատան կողմէ արարողապետ Միւնիր փաշա և առաջին թիկնապահ Մէհմէտ փաշա ռուսական դեսպանատունն երթալով, շնորհաւորական այցելութիւն տուին։

Բ. Դրան կողմէ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին Ֆրանսման Վէքիլ էֆէնտի և Արտաքին գործոց Նախարարութեան թարգման Միքայել էֆէնտի նոյնպէս ռուսական դեսպանատունը դնացին ի շնորհաւորութիւն։

Երեկ դիշեր դեսպանատան մէջ շքեղ հացկերոյթ մը տրուեցաւ։

— —

ԵԱՖԱ-ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Եաֆա-Երուսաղէմի երկաթուղւոյն չինութեան համար, որոյ մենաշնորհն ստացած է Ժողէֆ Նաֆօն էֆէնտի, պէտք եղած նախապատրաստութիւնք տեսնուած ըլլալով, այդ մենաշնորհն ստանձնող ֆրանսական ընկերութեան երկրաչափք հինգշաբթի օրը մեկնեցան մայրաքաղաքէս ի Եաֆա, գործի սկսելու համար։ Այդ ընկերութեան գլխաւոր կազմակերպիչն է Պ. Ֆօնսն որոյ անունն անծանօթ չէ ի Կ. Պոլիս։ Վարչական խորհրդոյ նախագահն է Պ. Բօլլաս, դեր-նախագահը՝ Պ. Մահու, և քարտուղարը՝ Պ. Մաքս-Լիյօն։ Այս կերպով վերջապէս իրականութիւն պիտի դտնէ Եաֆա-Երուսաղէմի երկաթուղւոյ չինութեան ծրագիրն, որուն վրայ թերուդէմ կը խօսուէր տասնեվեց տարիէ հետէ։ Ուխտաւորաց և զբօսաշրջիկներու համար բընականաբար բերկրառիթ է չինութեան ձեռնարկուելու լուրը, սակայն առեւտրական տեսակէտով՝ այդ դիծ երկրորդական կարեւորութիւն մը միայն կ'ընծայէ։

— —

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԹԱԳՈՒՀԻՆ

Ցունաստանի Օլգա թագուհին, որ Ռուսիա կ'ուղեւորի, երեկ Վասիլիէն անցաւ Բուլա մարտանաւով։ Օսմանեան պահակ շոգենաւը թնդանօթներ արձակելով, ողջունեց զն. Վեհափառութիւն։

ԻՏԱԼԻՈՅ ԴԱՀԱԺԱՌԱՆԴԸ

Ակիւպէն հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդեն փետրուար 27 թուականաւ։

Իտալիոյ գահաժառանգ իշխանն այսօր միջօրէին մէկ ու մէկ ժամ յետոյ Սկիւպի երկաթուղւոյ կայարանը ժամանեց։ Կայարանին մէջ հետաքրքիրներու ստուար բազմութիւն մը հաւաքուած էր։ Երկաթուղւոյ ընկերութիւնը կայարանին մէջ երկու սրահներ զարդարած էր պարսկական գորգերով եւ ճոխ կարասիներով։ Իշխանը վակոնն ելնելով իրեն յատկացած սրահը գնաց եւ տեսակցեցաւ Գոսսովայի կուսակալ Ահմէտ Էյուպ փաշայի եւ զինուորական հրամանատար Էսէմ փաշայի հետ։ Իշխանը միայն աւստրիական հիւպատոսն ընդունեց իւր ներկայութեան։

Պաշտօնական ընդունելութիւններէ յետոյ, սեղան մը տրուեցաւ ի պատիւ իշխանին, որուն աջ կողմը բազմեցաւ աւստրիական հիւպատոսն եւ ձախ կողմն՝ երկաթուղեայ պատուիրակ Խոյրի պէյ։ Սեղանին ներկայ էին նաեւ իշխանին թիկնապահ զօրավար Մօրա եւ երկաթուղեայ քննիչը։ Իշխանին հետեւորդք եւս երկրորդ սրահին մէջ ճաշեցին։

Իշխանը խիստ գոհ կ'երեւէր իւր ուղեւորութենէն։ Ն. Բարձրութիւն ամենայն մեծարանօք վարուեցաւ Ահմէտ Էյուպ փաշայի, Էսէմ փաշայի և աւստրիական հիւպատոսին հետ։

— —

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ

Նիկոմիդիայէն կը հեռագրեն առ Սրբազան Թէ Անատոլուի երկաթուղեայ շինութեան առաջին ճիւղի հսկող պաշտօնէին մին ինչպէս նաեւ իր կինն ու իտալացի որմնադիր մը մարտ 1ի դիշերը սպաննուեր են Ատա-Բազարի մօտ, Նիկոմիդիայէն 40 քիլօմեդը հեռաւորութեամբ, խումբ մը աւազակաց ձեռամբ որք ձերբակալուած չեն տակաւին։ Նիկոմիդիոյ կառավարիչն այս ոճիրն իմանալով, ոստիկան-զինուորներ ճամբայ հաներ է չարագործներն հալածելու համար։ Կը կարծուի թէ այս ոճրագործութեան չարժառիթը գողութիւն է։

Երէկ իրիկուն, ժամ 9½ին, ի Պոլիս Շէյխ Էմինի չրջակայքը Տէնիզ Ապտալ թաղի Թէրազի փողոցին մէջ հրդեհ ծագելով, երկու փայտաշէն տուներ այրեցան։

—Կայս. Իրատէ մը արտօնած է Նորոգել ի Պահէֆէլէյ գտնուած Թոփուզլու անուն ջուրի ամբարանոցը։

—Զմիւռնիայէն կը գրեն թէ այս հինգշաբթի օր տեղւոյն քարափանց վարչութիւնը պաշտօնապէս փոխանցուեր է կայսրական Գանձուն Նախարարութեան։

—Հեռագրական և Թղթատարական վարչութիւնը, ծանուցած է Այտընի ու Գասապայի երկաթուղեայ ընկերութեան, որպէսզի կայարանաց միջև եղած հեռագրական թելերու միջոցաւ միայն երկաթուղեայ վերաբերեալ խնդրոց համար հաղորդակցութիւնք կատարուին և ժողովրդեան կողմէ տրուած անհատական հեռագիրք չընդունուին։

—Ֆրանսական դեսպան Մոնդէսկիու կոմը նախընթաց գիշեր հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ պապական նուիրակ Տ. Պոնէլիի։ Սեղանի հրաւիրուած էին նաեւ մի քանի ուրիշ լատին եկեղեցականք։

—Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչութեան գերմանական խորհրդական Պ. Կէրլիչ իւր կնոջ հետ Պէրլին ուղեւորեցաւ։ Ուր պիտի մնայ երեք շաբաթի չափ։

—Կայս. հրամանաւ՝ Սեւ ծովու եզերքը գտնուած Ամասրայի բերդին համար քարուրի թնդանօթներ պիտի զրկուին և հոն գտնուած հին թնդանօթները մայրաքաղաքս պիտի բերուին։ Նոյնպէս ամրոցները պիտի նորոգուին և նաւահանգիստը պիտի մաքրուի։

—Յապարպետի Դուռն որոշած է որ զինուորական սպաներէ կազմեալ յանձնաժողով մը քննէ Սեւ ծովու Բումիլիի եզերքը մինչեւ Միտիա, հարկ եղած կէտերուն վրայ այլ եւ այլ ամրոցներ չինելու համար։

—Ոստիկանութիւնը փետրուար ամսոյ մէջ 120 վաղեմի չարագործներ աքսորած է Կ. Պոլսէն։

—Յունուարի մարտ 10ի (Ն. Տ.) թուոյն ի Թուրքիա մուքն արգիլուեցաւ։

—Կայս. աւագ թիկնապահ Ճէմիլ փաշա բոլորովին ապաքինած ըլլալով, երէկ ներկայ գտնուեցաւ Սէլամլըքի արարողութեան։

—Վեհ. Սուլթանը Շէյխգաֆթի պատուանշանը շնորհած է Թնդանօթարանի Ֆէրիգներէն Սայիտ փաշայի երկրորդ աղջկան։

—Հինգշաբթի գիշեր մէկ քանի գողեր Սկիւտարի շուկային մէջ գտնուած մեծ բաղնիքը մտնելով արկղիկը կոտրեցին եւ բաւական դրամ գողցան։ Արկղիկին մէջ կը գտնուէր բաղնիքին քսան օրուան հասոյթը։

—Ի Գումգապու Հաուզը բաղնիքին չրջակայքը բնակող հայ կին մը մի և նոյն ժամանակ ծնած է հինգ զաւակ, որոց չորսը մանչ և մին աղջիկ։ Նորածինք ցարդ կ'ապրին և իրենց բոլոր անդամները կատարեալ են։

—Այս գիշեր Օրթաքիւղ Փորթուգալ փողոց Հիւրմիզեանց տունը գողեր կը մտնեն և խոհանոցի պատուհանին երկաթները խորտակելով, տանը մէջ գըտնուած սնտուկները մի առ մի խոհանոց կը փոխադրեն։ հոն կը պարպեն զայնս և պարապ սնտուկները թողլով կը մեկնին։ տանը մէջ գտնուողք առաւօտուն միայն կը տեսնեն եղելութիւնը։

—Քոնստանդինուպոլսոյ կը ծանուցանէ թէ նախընթաց օր ոստիկանութիւնը Փիւրքճի խանի (Պոլիս, Մահմուտ փաշա) թիւ 5 սենեակը կոխելով, հինգ անտուկ զէնք և զանազան վնասակար գրքեր գրաւած է։

ԾԱՆՆԻ ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Կ. ՊՈԼԻՍ 3 մարտ

Աբէ-Եալի երեկի թուոյն մէջ կարգացինք քիվիգէտ—գեղագործ Պ. Ժ. Ծաննիի մէկ նամակն որ կը խօսի Մանդէօսի մարտ 6ի թուոյն մէջ հրատարակեալ լրոյն վրայ զոր կը հերքէ։ Հաստատելու համար թէ Մանդէօս ստութեան մը զոհ եղած է, ծանուցանելով թէ Ծաննի Դեղարանը սխալ մը գործած է ֆէլիմի մը պատրաստութեան մէջ, Պ. Ծաննի կը հրաւիրէ մամուլն ինչպէս և հասարակութիւնը՝ բժշկական իշխանութեան դիմել ի Պոլիս, Կիւլհանէ, պէտք եղած տեղեկութիւններն առնելու համար։

Արդ, միթէ աւելի բնական և աւելի դիւրին միջոց մը չէ՞ որ Պ. Ժ. Ծաննի ինք անձամբ դիմելով ի Կիւլհանէ, բժշկական ժողովոյն կողմէ այս գործին քննութեան առթիւ որոշուած որոշումն ու պատրաստուած տեղեկագիրն առնլով, տեղական լրագրաց յանձնէ ի հրատարակութիւն։ Այս կերպով անտուգութիւնը կը փարատի և խնդիրն խնդին կը փակուի։ Բայց մինչեւ որ այդ տեղեկագիրն չհրատարակուի, Պ. Ծաննիի յանձիններդ ի բաւունք ունին տարակոյսի մէջ մնալու։

ԸՆԹԵՐՑՈՂ ՄԸ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Վաղը, կիրակի, միջօրէէն յետոյ ժամ 2½ին (Ը. Ե.) պարսից դեսպանատան մէջ տեղի կունենայ Վսեմ. Մոհսին խանի հովանաւորութեան ներքեւ կազմեալ Նուագահանդէսը։

Մտից տոմսի գինն է մէկ օսմ. ոսկի։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՑԻ

Այս գիշեր՝
ՊԱՊՕԼԷՆ (BABOLIN)
մասնակցութեամբ Տիկին Սանտրէ-Բագարի
Վաղը ցերեկ, զեղչեալ գներով,
ԺԷՌՕԼԻՏՑԻ ՄԵԾ ԴՐՍՈՒՀԻՆ
Վաղը գիշեր՝
ՈՐՓԷՈՍ Ի ԴԺՈԽՍ
(ORPHÉE AUX ENFERS)

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

Պերլին, 14 մարտ

Գործաւորական Դեսպանախորհրդին մասնակցող տէրութիւնք են Գերմանիա, Անգլիա, Աւստրեւհունգարիա, Պելճիա, Սպանիա, Ֆրանսա, Իտալիա, Լիւքսեմպուրկ, Հոլանտա, Բորդուկալ, Շուէտ և Նորվեկիա, Զուիցերիա։ Այս տէրութիւնք պիտի ներկայացուին 60 է աւելի պատուիրակներով։ Դեսպանախորհրդը պիտի բացուի շաբաթ միջօրէէն յետոյ կայսեր կողմէ, որ պիտի ողջունէ ժողովը յանուն Գերմանիոյ։ Կը կարծուի որ Բրուսիոյ առեւտրական նախարար Պ. Ֆոն Պերլեբ նախագահ պիտի ընտրուի։

Լոնտոն, 14 մարտ

Երեսփ. ժողովոյն մէջ, պատերազմական նախարար Պ. Սթէնհոպ յայտարարեց թէ Անգլիոյ պաշտպանութեան առաջին գիծը պիտի կազմէ 110,000 զօրաց կանոնաւոր բանակն, երեք հատուածներու բաժնուած։ Անգլիոյ և Հնդկաստանի զօրքերը տարուոյ ընթացքին մէջ պիտի զինուին բաղ հարուածեան հրացանով։ Անգլիական բանակին համար պատրաստուած անծուխ վառօդը լաւագոյն արդիւնք տուաւ։

Փէշթա, 14 մարտ

Ազատական կուսակցութեան գումարման մէջ, Պ. Թիսա սրտայուզութեամբ շնորհակալութիւն յայտնեց տան և հինգ տարիէ հետէ ազատական կուսակցութեան կողմէ դատած աջակցութեան համար, և խնդրեց որ ազատական կուսակցութիւնն այսուհետեւ զինք իբրեւ հասարակ զինուոր ընդունի։ Ջերմապէս ծափահարեցան Պ. Թիսայի խօսքերը։

Հռոմ, 14

Ումպերթօ թագաւոր Աւեստման ազատ պատուանշանը տուաւ Աոսթոյի դքսին և ոպայակոյտի պետ Քոզէնցա զօրավարին։

Փարիզ, 14

Արտաքին գործոց նախարար Պ. Սֆիլլէր ծրագիր մը ներկայացուց Երես. ժողովոյն, որով կը կանոնաւորէ Ֆրանսայի և Թունուզի միջեւ մաքսային յարաբերութիւնները։ Առեւտրական պայմանագիր մը չէ այս, այլ իւր թեւարկութեան ներքեւ գըտնուող երկրի մը նկատմամբ Ֆրանսայի գերիշխան տնօրինութիւնը։

Պելկրատ, 14 մարտ

Իտալիոյ գահաժառանգն այսօր ընդունեց իտալեան գաղթականութեան պատուիրակութիւնն, որ լուսանկար տեսարաններ պարունակող ալպոմ մը մատոյց իրեն։ Ալեքսանդր Ա. թագաւոր, խնամակալք և դեսպանական մարմինն իշխանին այցելեցին, և Ումպերթօ թագաւորին ծննդեան տարեդարձին առթիւ շնորհաւորեցին։ Իտալիոյ դեսպանին Ս. Սավոյի պատուանշանին մեծ ժապաւէնը տրուեցաւ։ Պատուոյ Լեգէոնի Բ. կարգի պատուանշանը տրուեցաւ նախարարապետ Պ. Կրուիչի։

— —

ԱՐԵՒԵԼ. ՀԵՌԱԳՐ. ԴՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Բարիզ, 14 մարտ

Ֆրանսերէնքրք առեւտրական դաշնագրին վերանորոգման վիճաբանութեան առթիւ Ծերակոյտին մէջ Պ. Թիսառի կրած պարտութեան վր

եակ ակմբոց մէջ զրոյց կը պտրտի թէ Պ. տը Ֆրէյսինէ վաղը պիտի կոչուի Պ. Քառնոյի քով, որ նմա պիտի յանձնէ նոր Նախարարութիւնը կազմելու պաշտօնը։

Փարիզ, 14 Մարտ

Կը կարծուի թէ նոր Նախարարապետը պիտի լինի Պ. տը Ֆրէյսինէ, և նոր Նախարարութեան պիտի անդամակցին Պ. Քոնթեան և Պ. Ռիպօ։ Ծովային Նախարար Պ. Պարպէյ, երկրագործական Նախարար Պ. Ֆայ և կրթական Նախարար Պ. Ֆալիէռ պիտի մնան իրենց պաշտօնին վրայ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 4 Մարտ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՅ

ամիս Լմնաբերի վրայ (Պանքայի).....	110
3 » » » (վճռական).....	109 5/8
3 » Բարիզի » (պանքայի).....	22 90
3 » » » (վճռական).....	22 97 1/2

Օսմանեան Քոնսոլիտէ

Երէկ երեկոյ գոց. (Մէյոց. Ռ. Սէրի	20 15
Գիշերային գոցուելէն վերջը »	20 15
Բերայի մէջ »	20 15 1/2
Առաւօտուն բացուելու »	20 16
Կէս օրին »	20 15

ԻՊԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱՒԻԼԻ

Երէկ երեկոյ	48 36
Այս առաւօտ	48 36
Կէս օր	48 36

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՅ

Փոխառութիւն	Ա. Սէրի	49 30
»	Բ. »	24 30
»	Գ. »	20 23

ԲԱԺՆԵՏՈՒՄՈՒ

Սօսիէթէ ժենէրալ.....	Ամբ. Լիր.	4 28
Ֆրէսի ժենէրալ.....	Օսմ. »	8 26
Պանք տը Գոնս.....	» »	7 13
Սօս. Շամժ է վերէօր.....	» »	4 34
Թրամուէյ.....	» »	480
Բանվէլի երկաթուղի.....	Ֆր.	74 7/8
Ծովակոյսի տը Բրիօրիթէ	»	— —
Բաժնեթուղթ Լավիսոմի....	Գ. կ.	118

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 14 Մարտ, ժամ 4 վայր. 5 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 3 %	88 65
» » 4 1/2 %	105 85
Օսմանեան քոնսոլիտէ Սէրի Դ.	18 25
Օսմանեան երկաթուղի	75
» Բէսէրի բաժնեթուղթ.....	536 25(°.)
Պանք Օթոման	542 87 1/2
Գրէտիթ Լիոնէ	726 25
Իտալական Ռանթ 5 %	92 55
Հէլլէնական 5 %	48 25[°.]
Բրիօրիթէ Թիւրք	487 50
Եգիպտական միացեալ.....	480
Պանք տը Բարի	79 25
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ.....	426 25
Սուէզի ջրանցք	2317 50
Սպանիական արտաքին	73 9/16
Զէք Լոնդրայի վրայ	25 24

Լոնտոն, 14 Մարտ, ժամ— վայր — երեկոյ

Անգլ. քոնսոլիտէ	97 7/16
Օսմ. » Սէրի Դ.	18 3/16
» » » Ա.	40 3/4
» » » Բ.	24 3/4
» » » Գ.	18 1/4
Փոխառութիւն 1877	102 3/4
Պանք Օթոման.....	11 9/16
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)	94 7/8
» առանձ. (բրիմիյէժիէ).....	105 1/8
Տայրա Սանիէ	84 3/8
Տօմանիկ (փոխառ. Բօշիլա).....	104 1/2
Հելլէնական 5 %	90
Մէնսիէլ »	75
Ռուսական 1889	94 1/4
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 21

ՀԱՅԵՐ Ի ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

Նիւ-Եորքի կարեւոր օրաթերթերէն մին, Իվենինկ Սըն (Երեկոյեան Արև), իւր յունուար 17 ի թիւին մէջ, հրատարակած է շահեկան յօդուած մը որ կը զբաղի Ամերիկայի հայ գաղթականութեամբ։ Ամերիկեան թերթն հակիրճ տեսութիւն մ'ընելէ յետոյ Հայոց անցեալին վրայ, կ'անցնի արդի ժամանակաց և կը խօսի երկարօրէն Ամերիկա բնակող մեր ազգակցաց վրայ, որոցմէ ութին պատկերը կը հրատարակէ։

«Ի Նիւ-Եորք հայ գաղթականութեան գլուխն է Պ. Ս. Մ. Մինասեան, գործէ քաշուած վաճառական մը, որ ամերիկացի միլիոնատերաց կարգը կը դասուի, կ'ըսէ յօդուածագիրը։ Բառասուն տարի ընդարձակ առեւտրական գործեր ըրած է Նիւ-Եորքի և Կ. Պոլսոյ միջեւ։ Առաջին վաճառականն էր որ ի Սմիրնայ հաստատեց ամերիկեան վաճառատուններ և ի Թուրքիա ներմուծեց ամերիկեան քարիւղ, կարի մեքենաները, վառարանները և մեծ մասն այն գործնական դիւտերու որովք Ամերիկա օժտած է աշխարհն։ Այս առեւտրական տուն ընդարձակօրէն կը գործէ այժմ ի Կ. Պոլիս մեր քարիւղին վրայ և Պ. Ս. Մ. Մինասեանի վաճառատանց վարիչն է այժմ իրեն անուանակից Պ. Յովհաննէս Մինասեան, որ թէեւ իւր ազգականներէն չէ, այլ երկար ատեն եղած է իւր գործոն ընկերն։

«Պ. Ս. Մ. Մինասեան լաւ ի գործ կ'ածէ իւր մեծ հարստութիւն։ Առատաձեռն և գթասիրտ բարերարի մը համբաւը կը վայելէ, միշտ պատրաստ իւր դրամով օգնելու Հայոց բարեգործական ընկերութեանց։ Ամուսնացած է ամերիկացի կնոջ մը հետ, եւ կը բնակի այժմ դեղեցիկ տան մը մէջ ի Պրուքլին, Բռօսրէյզ Բառքի մօտ։ Երկու զաւակ ունի, ամուրի աղջիկ մը և մանչ մը, որք ծնած են այս երկրին մէջ։ Մանչ զաւակը, Գէորգ Ա. Մինասեան, ուսումն աւարտած է Բոլըմպիա Քոլէճի մէջ և թէպէտ հազիւ քսանհինգ տարեկան, ծանօթ փաստաբան մ'է արդէն Նասս փողոցն հաստատուած։»

Յօդուածագիրը կը պատմէ թէ ինչպէս, գրեթէ 45 տարի յառաջ, Տօքթոր Հէմլին Կ. Պոլիս դալով կը հիմնէ ամերիկեան վարժարան մը և թէ ինչպէս շնորհիւ ամերիկացի մեծանուն մարդասէրի մը, Ֆրիսթօֆըր Բօպրրթ, այդ համեստ վարժարանը կ'ընդարձակի, կը զարգանայ և կը դառնայ մայրաքաղաքիս կրթական լաւագոյն հաստատութիւններէ մին, ուր բազմաթիւ Հայեր եւս ստացած են և կ'ստանան լուրջ կրթութիւն մը։

Ապա կը խօսի այդ վարժարանի ուսուցիչներէ միոյն, Տօքթօր Նեւտոն Պոյաճեանի վրայ, որդի բողոքական Հայոց ազգապետ Յակոբ Էֆէնտի Պոյաճեանի, և կը հաղորդէ մեզ թէ երիտասարդ Տոքթորն, որ Ամերիկայի Վանտերպիլթ վարժարանին մէջ աւարտեր է իւր բժշկական և վիրաբուժական ուսումները, հաստատուած է յԱմերիկա, և է այցելու բը ժիշկ Նիւ-Եորքի ֆրանսական հիւանդանոցին մէջ։

«Այժմ յԱմերիկա կը գտնուին տասն երկուքէ աւելի բժիշկներ և բժշկական հայ ուսանողներ, կը շարունակէ յօդուածագիրը։ Վերջինը կը հետեւին բժշկական համալսարանի բոլոր շրջանին։ Տոքթոր Այվազեան, որ չորս տարուոյ չափ թարգմանչի պաշտօն վարած է ի Կոստանդնուպոլիս Պապըլը Հաուզի մէջ, այժմ կառավարութեան առողջապահական տեսուչներէ մին է մեր երկրին։»

Յօդուածագիրը կ'անցնի արհեստով և առեւտրով զբաղող մեր ազգակցաց և կը խօսի Պ. Պ. Յակոբեանի վրայ, որոյ պատկերն եւս կը հրատարակէ։ Պ. Պ. Յակոբեան ծնած է ի Կոստանդնուպոլիս 45 տարի յառաջ, եւ աշակերտ է Տոքթոր Հէմլինի։ Իւր հայրը մեռնելով զինք կը թողու իւր բնտանեանց միակ ապաւէն, ուստի կ'ուրոշէ դալ ի Նիւ Եորք, բախտ փնտռելու։ Մեր քաղաքն հասաւ իւր մօրն հետ երբ հազիւ քսան երեք տարեկան էր, և ուսաւ քանդակագործել փայտի վրայ։

«Երբ, տասն չորս տարի յառաջ, լուսանկար-փորագրութեան (Photo-engraving) դրութիւնն ի յայտ եկաւ, նա ջանաց զարգացնել զայն, և այնքան փորձառու եղաւ որ 1880ին, Բառք Բիլէյսի Լուսանկար-փորագրութեան ընկերութիւնն պէտք ունեցաւ իւր ճարտար գործակցութեան։ Յայնժամ դնաց ի Պոլիս և իրեն կին առաւ Հայուհի մը, որուն հետ այն ատենէն ի վեր կ'անցունէ անդորր ու հանգիստ կեանք մը։ Ապաքէն մեր առաջդիմական գիւտերէն ոչ մին այնքան զարմանալի արդիւնքներ յառաջ բերած է, որքան Լուսանկար-փորագրութիւնն, և կրնայ ըսուիլ թէ Պ. Յակոբեան կատարելութեան հասուցած է զայն, երեք տարի յառաջ հնարելով էյնէ մէզմանն գրբոռիէն (half tone process) որոյ շնորհիւ կարելի եղաւ լուսանկարներու, մատիտով գծուած պատկերներու և այլ արուեստական գործերու վրայէ յօրինել տպագրական տախտակներ, առանց արուեստագետի կամ դծագրիչի օգնութեան։

«Բազմաթիւ են այն հայեր, որք այս քաղքին մէջ վաճառականութեամբ կ'զբաղին։ Անոնց մէջ պէտք է յիշել Տոքթ. Տատուրեանի որդին, որ դեղի վաճառական մ'է և տէրն է Մաշուի մեծերանոցին։ Մաշու տեսակ մը տաճկական ուտելիք է, ծանօթ իբր զօրաւոր դեղ մի քանի հիւանդութեանց մէջ։ Տոքթ. Տատուրեան կ'տպրի ատ իւր զաւկին հետ։

«Մեծ և փոքր գորգերու, և արեւելեան ապրանաց վրայ գործ ընող վաճառականաց մէջ գլխաւորներն են Պարոնայք Յովհաննէս Ս. Թավշանճեան, Հրանտ Մ. Քիրէչճեան, և Թ. Իսքիեան։ Վերջինն Նիւ Եորք հաստատուած է քսան և հինգ տարիէ ի վեր և կը վայելէ բոլոր հայ գաղթականութեան յարգանքը։— Պ. Քիրէչճեան Կոստանդնուպոլսոյ հայ առեւտրական մեծ ընկերութեան մը ներկայացուցիչն է։ Հայ քարոզիչ պատուելիի մը զաւակն է։ Իւր հօրմէն ժառանգած է կրօնական և դրական ուսմանց ճաշակն, և իւր բարեկամք կը խօսին թէ ուշ կամ կանուխ պիտի քաջուի նա գործէ Եպիսկոպոսական եկեղեցւոյ պաշտօնեայ մ'ըլլալու համար։— Ութ տարի յառաջ Պ. Յովհաննէս Թավշանճեան եկաւ մեր քաղաքն, բոլորովին օտար այս երկրին, այնքան տարբեր իւր երկրէն։ Հազիւ տասն և ութ տարեկան կար, այլ ունէր հզօր առողջութիւն և կորովի կամք, և իսկոյն գործի նուիրեց ինքզինքը Պրոտուէյի մէջ, այն տունն իսկ ուր այժմ հաստատուած է, վերի յարկէն սենեակ մը վարձեց, և անդ հիմնեց ճիւղ մը Կ. Պոլսոյ Ալեանաքեան վաճառատան։ Այսօր թրքական ապրանքներն ի Նոր Աշխարհ ներածողներու մէջ ամենէն աւելի գործ ընողներէ մին է, ինքնօգնութեան տիպար, զուարթ, ամերիկայի ճշմարիտ ուսանող մը և ծէնրըլմէն մը։ Քիչ ժամանակ յառաջ երկրորդ անգամ ըլլալով ինարուեցաւ Ատենապետ Ամերիկայի Հայոց Միութեան, որ 1888ին հիմնուեցաւ նախաձեռնութեամբ երիտասարդ փաստաբան Պ. Գէորգ Ս. Մինասեանի։ Այս ընկերութեան նպատակն է տեղ մը հայթայթել ուր Հայք կարենան միանալ, օգնել իրարու երբ ունենան անմիջական պէտքեր, և գրաւոր հրահանգներով, վիճաբանութեամբք, ատենախօսութեամբք և ընթերցմամբք զարգացնել իրենց գիտութիւնը թէ՛ իրենց մայրենի լեզուին մէջ և թէ՛ անգլիական լեզուին մէջ։

«Քանի ծանօթ է մեր քաղքի հայ արուեստագէտներէն Պ. Տելեմաք Էքսէրճեանի փայլուն և եղական տաղանդն։ Պ. Էքսէրճեան աշակերտ է Ֆրանսայի ամենէն ճարտար պատկերահան ուսուցչին, Ժան Լէոն Ժէռոմի, որ իւր արհեստի բոլոր ճիւղերն ալ միանգամայն կ'տանդէ իւր աշակերտաց։ Պ. Էքսէրճեան, մեկնելէ յետոյ Բարիզէ, ուր աշխատած է նաեւ Հէպպէգի հետ, իւր երեկոյեան դասախօսութեանց մէջ, վերադարձաւ ի Կոստանդնուպոլիս և անդ դծագրութեան և նկարչութեան դասատու եղաւ։ Ապա, այս երկիրն եկաւ, իւր եղբօրն, Պ. Գառնիկ Էքսէրճեանի հետ, որ այժմ նշանաւոր պատկերահան մ'է ի Պոսթըն։ Պ. Տելեմաք Էքսէրճեան իւր բնակութիւնն հաստատեց ի Նիւ Եորք, ուր հինգ տարիէ պակաս ժամանակամիջոցի մէջ, նկարած է հարիւրէ աւելի Նիւ Եորքցի նշանաւոր քաղաքացւոց պատկերներ և բազմաթիւ դաշտանկարներ որք զինքն կը դասեն ի շարս Ամերիկայի օտարական լաւագոյն պատկերահանաց։ Նիւ Եորքցի գոհարավաճառ Ճոնսթընի պատկերն և 22րդ վաշտի մատրանապետ Վերապատուելի Տոքթոր Տ Նըլի պատկերներն զորս դծած է Տելեմաք Էքսէրճեան, ի ցոյց դրուելով երեք տարի յառաջ Գծագրութեան Ազգային Ակադեմիային մէջ, մասնաւորապէս գնահատուեցան Ամերիկացի քննադատներէ։

«Այս արուեստագէտին յարատեւ ջանքն է նմանիլ բնութեան որքան հնար է։ Նա չախորժիր բուն անգլիական դպրոցին պարզ ոճէն, մեծ ուշադրութիւն կ'ընէ մանրամասնութեանց և խնամով ի բաց կը վանէ սեթեւեթեալ դունաւորումնքն։ Այս յատկութիւնք մասնաւորապէս կ'երեւին թրքական և ամերիկեան տեսարանաց պատկերներու մէջ, ուր լոյսն ու հեռանկարն սքանչելի կերպով ի յայտ կուգան։ Պ. Էքսէրճեան ունի երեք զաւակներ որոց մին, Եդուարդ, քսան և մէկ տարեկան է և Նիւ Եորքի մէջ ծանօթ և ճարտար լուսանկարիչ մ'է։

«Պ. Մանկասար Մանկասարեան եւս ուսումն աւարտած է Բոպէրթեան վարժարանին մէջ։ Երեսուն տարեկան զեղեցիկ երիտասարդ մ'է, իւր պէր ճախօսութեամբ հանրածանօթ։ Փիլիսոփայական մշակման ընկերութեան անդամ Տոքթոր Ֆիլիքս Ադլերի յոյժ օգտակար օգնական մ'է, և Զիքլտինի օրհը բազմութեամբ կը լցուի ամեն կիրակի ուր նա կը խօսի։ Իւր անդրանիկն խօսուածքն այնքան կատարեալ և սահուն է որ լսողներն դժուարաւ կրնան հաւատալ թէ խօսողը ծննդեամբ և կրթութեամբ հայ է։

«Ասենք են Նիւ-Եորքի քաջածանօթ հայերէն մի քանիներն։ Հայ տարրը կը բաղկանայ լուրջ, բարեբարոյ, իրենց մեծերն յարգող, պարկեշտ, ընտիր գործաւորներէ, որք ոչ ոգելից ըմպելիք կը գործածեն և ոչ կը ծխեն, և որք յարատեւութեան և գործունէութեան համբաւ ստացած են։ Ուօրսթըրի մէջ ուր հազարաւոր հայ գործաւորներ կ'աշխատին երկաթի և մետաքսի գործարաններու մէջ՝ շատ յարգուած են իրենց գործարանատերաց կողմէ։»

Յօդուածագիրը կը յայտնէ թէ այժմ Ամերիկա գաղթող Հայերն ոչ եւս կը դառնան իրենց հայրենիքն որպէս կ'ընէին երբեմն, և կը մնան Նոր Աշխարհին մէջ, որոյ քաղաքացիները կը դառնան։ Նոքա կ'իրացնեն ամերիկեան քաղաքակրթութիւնն և ամեն կերպով կը համակերպին ամերիկեան միջավայրին։ Միայն կը պահպանեն իրենց ազգային կերակուրներն, որոց մասին Տոքթոր Ուօշպըրն, Ռոպէրթ Քոլէճի արդի անօրէնն, ըսած է եղեր. «Ով որ չէ՛ ճաշակած անոնցմէ, ուտել չը գիտեր։»

Ապա յօդուածագիրը կը խօսի հայկանանց վրայ։ «Հայ կանայք նշանաւոր են իրենց գեղեցկութեամբ, իրենց նուրբ ու թուխ գոյներով, թանձր վարդագոյն շուրթերով, գեղեցիկ ակռայներով և իրենց խոշոր աչքերով, սեւորակ ու փայլուն։ Ընտանեկան գործերն իրենց գլխաւոր զբաղմունքը կը կազմեն։ Հաւատարիմ են իրենց ամուսնոց։ Հայ կինը գիտէ թէ ամուսնալուծութիւնն անկարելի է իրեն համար, և ըստ այնմ կը յարմարցնէ իւր կեանք։ Ամուսնութիւնը ծնողաց կողմէ կը կարգադրուի։ որդիք ձայն չուներն այս խնդրոյն մէջ։ Եւ սակայն հաղորդ ամուսնութեան մէջ մէկ ապերջանիկ ամուսնութիւն չը կայ։

«Նիւ Եորքի հայ կանանց մէջ հայկական դեղեցկութեան բազմաթիւ տիպարներ կան։ Այս տիկնանց չատերն կը խօսին իրենց մայրենի լեզուէն զատ հինգ-վեց օտար լեզուներ։ Դիտեն երաժշտութիւն և պար, և վարպետ են արեւելեան ասեղնագործութեան մէջ։ Նոքա անձնուէր աղջիկներ, անձնուէր քոյրեր, անձնուէր մայրեր են։»

Այս յօդուածէն կը տեսնուի թէ Ամերիկայի հայ գաղթականութիւնն սկսած է ամերիկեան ժողովրդեան ուշադրութիւնը դրաւել։ Միայն թէ յօդուածագիրը կը խօսի մեր այն ազգակցաց վրայ, որք յաւէտ կամ նուազ յաջողած են Նոր Աշխարհին մէջ։ Իսկ անոնք որ չեն յաջողած, անոնց վրայ յօդուածը լռութիւն կը պահէ։ Աբեթեվի գաւառացի ընթերցողք պէտք չէ որ հրապուրուին այս յօդուածը կարդալով։ Մեռայլին միւս կողմն ալ կայ։ Քանի՛ քանի՛ հայ գաղթականներ գնացած են Ամերիկա և այսօր թշուառութեան մէջ բազմաչարչար կեանք մը կ'անցուցնեն։ քանինե՞ր որք զրկուած հայրենի տունէ, հեռի ազգականներէ և բարեկամներէ, հագիւ կը շահին իրենց օրական հացն և քանինե՞ր ալ որք կ'ստիպուին մուրալ։ այս մասին Ամերիկայէ գրուած նամակներ շատ պերճախօս են։ Ուստի փափաքելի է որ Ամերիկայի հայ գաղթականութիւնն ոչ եւս ստուարանայ և մեր ազգակիցք չը թողուն իրենց հայրենիքն բախտ փնտռելու համար այնպիսի երկրի մը մէջ ուր սակաւաթիւ բարեկեցիկ Հայերու քով, բազմաթիւ են թշուառ Հայեր, որք Ամերիկայի քաղաքակիրթ կեանքին դիմաւորութեանց մէջ կաշկանդուած, իրենց հայրենեաց պարզ և անդորր կենցաղին կարօտը կը քաշեն, Լ. Ա.

ԲԱՐԵԻԵԼՈՒ ԶԵՒԵՐ

Ողջոյնն, աշխարհիս բոլոր ժողովրդոց քով սովորութիւն մ'է։ բայց կիմացի եւ ցեղերու համեմատ կը փոփոխի։ Գիտական Հանդիսի գործակից մը, զանազան երկիրներու մէջ, քաղաքավարութեան պատկանած ձեւերն որոնելու հետաքրքրութիւն ունեցաւ։ իւր աշխատութենէն կը քաղենք սոյն յետագայ եզական մեկնաբանութիւններն։

Բարեկամաց կղզիներու բնիկներն, ըստ Գուգի, «առ հասարակ զտարներն Նոր-Զէլանտացիներու պէս կ'ողջուներէ, կը-թնցնելով անոնց քիթն իրենց քթին։ սակայն ուրիշ արարողութիւն մ'ալ ունին։ իրենց պատուել ուզած անձին ձեռքն կ'առնուն, եւ բաւական ուժով, իրենց քթին եւ բերանին վերայ կը չփեն։ Վիլսոն նաւապետն կ'ըսէ թէ Օդահիդի «ողջունելու ձեւն մերինէն բոլորովին տարբեր է։ բուն բնակիչներն, քիթ քթի կը դպցնեն, եւ չեն հակնար թէ մեք կրնայինք գորով յայտնել, շրթերնիս հըպելով մեր բարեկամց ճակտին վերայ։» Գուգ կ'ըսէ թէ Սանտուիչ կղզիներու մէջ քթի հպումն սիրոյ նշան մ'է։ չիսու մի վերայօք չի խօսիր։ Ալեկի նաւապետն, բնիկներու քթին տափարակութիւնն, իրենց ողջոյնի եղանակին, այն է սոյն գործարանին վերայ եղած ճնշման ազդեցութեան կը վերագրէ։

Քիթ քթի չփելու ողջոյնն, զմեզ դիւրին կապակցութեամբ մը աւելի հետաքրքրաշարժ եղանակի մը կ'ստանձնորդէ։ Սուրբ Ճոնսթոն, Ֆիճիյի վրայ խօսելով կ'ըսէ։ «Երբ ննջած տունէս կը մեկնիկ հոն գտնուած բնիկներն ինձ կ'ըսին։ «Մալաքա։ կը մեկնի՞ս»—«Եւս կը մեկնիմ և դուք կը մնաք» կը պատասխանէի իրենց։ Այն ատեն անոնցմէ մի քանին ձեռքս կը բռնէին և կը հոտուրտային բաւական ադմելով։ Սա ողջունելու և հրաժեշտ առնելու ամենէն յարգելի եւ բարեկիր ձեւն է, թէպէտեւ ի սկզբան բաւական զարմանալի թուի։»

Ըստ Դաւերոնի, Դանկանիգայի արեւելեան կողման Սվինչներու մէջ, «երբ երկու ազնուականներ իրարու կը հանդիպին, երկուքէն կրտսերագոյնը կը խոնարհի, ծունր կը դնի և ձեռքերն իրաքանչիւր ոտքին մօտ, հողին վրայ կը զետեղէ, մինչդեռ երիցագոյնը չարունակարար վեց-եօթը անգամ ձեռներն կը զարնէ, յետոյ դեռներնին կը փոխեն և կրտսերագոյնը նախ ձախ անոթին վրայ կը զարնէ և ապա աջ անոթին։ Բայց երբ ազնուական մը իրմէ ստորինի մը կը պատահի, պարզապէս ձեռքերն կը զարնէ և չը հատուցաներ ամրողջովին այս վերջնոյն ողջոյնը, նորա շարժումնքը կրկնելով։ Երբ երկու շինականներ իրարու կը հանդիպին, ստամոքսին կը ծեծեն, կը ծափահարեն, վերջապէս իրարու ձեռք կը սեղմեն։ Սոյն ողջոյններն զգուշութեամբ և խիստ ազատաւոր կը կատարուին։»

Սէրբա Բինթօ նմանօրինակ սովորութեան մը պատահած է։ Ափրիկէի յատկացեալ անախորժ սովորութիւն մը, ինք զինքին ցեխով մրճռուելու մէջ կը կայանայ։ Լիվինկսթօն զայն սպէս կը նկարագրէ։ «Պարոցցէներու մէջ, պեան, միշտ խօսելով, ժամանակ ժամանակ, քիչ մը աւազ կ'առնուր և անով բազկին վերին մասն և կուրծքն կը շփէր։ Սէա այս է Լոնտայի մէջ ողջունելու ձեւն։ Երբ ուզեն վերջին աստիճանի լաւ կրթութիւն մը ցուցնել, կտոր մը մորթի մէջ մաս մը մոխիր կամ ծխափոշի փոշի կը բերեն, ուրիշ ոմի մը առնելով կուրծքերնին եւ բազուկներնուն վերին մասն կը շփեն։ Ուրիշներ, իրենց մարմնոյն կողերը արմուկով զարնելով կ'ողջունեն, մինչդեռ սոյլ մէկ ծնօտն հողին կը դպցնեն, յետոյ միւսն, եւ ձեռքերնին կը զարնեն։ Պետերն աւազով չեն շփուիր, բայց միայն երկու մատով անկէ մաս մը առնել կը ձեւացնեն։»

Ողջունելու ամենէն շնորհալի կերպն թերեւս Ճարոնիներունն է։ Ոչ մէկ ժողովուրդ, կ'ըսէ Սուրբ Ճոնսթոն, չէ այնքան քաղցր և կիրթ, որքան Ճարոնիներն։ Ընկերութեան ստորնագոյն դասէն երկու անհատ երբ իրարու կը հանդիպին, քանի մը անգամ խոնարհելու, իրենց և ընտանեաց առողջութեան մասին լուրեր խնդրելու սովորութեան մէջ չեն թերանար։ Տղաքներն իրենց մէջ նոյն կերպով կը վարուին և երբ մանրագոյն մաղերով մարդ մը վեց տարեկան աղջկան մը կը կը պատահի, միևնոյն արարողութիւնը տեղի կ'ունենայ։ Երկու մուսմներ (mousmée) որ կը հանդիպին, ամենէն շնորհալի և հրապուրիչ ձեւով կը խոնարհին և իրարու բարի լոյս կը մաղթեն։

Սովորութեան չար մը կայ, զոր դասակարգելն դժուարին է և որ պիտի թըմբնեցնէ այժմ։

Ափրիկէի մէջ, մէկ անձին ուրիշի մը վրայ թքնելու անախորժ սովորութիւնը կայ Ճիկյոփուրդ, Տիօրնեսու վերայ խօսելով կ'ըսէ։ «Այս վերջին ժամանակներս, իրենց հին սովորութիւններէն մի քանին կորսնցուցած են։ Զարօրինակ, իրարու վրայ թքնելու բնաւորութիւնն որ ողջունելու միակ ձեւն էր, բոլորովին խափանած է։ Ափրիկէ բնակած ժամանակս, երեք անգամ տեսայ եւ երեք պարագայից մէջ թքնելը ամենէ մեծ մարդասիրութիւն մը կը նշանակէր, սիրոյ գրաւական մը, հաւատարմութեան վկայութիւն մը։ ըստ իւրեանց կարծեաց սա՝ բարեկամութեան դաշինքին հանդիսաւորութիւն մը տալու միակ միջոցն է։»

Ձէյմս Թոմսն կ'ըսէ որ, Մասասյիներու մէջ թքնելն մեծ մարդասիրութիւն եւ անկեղծ անձնուիրութիւն մը կը յայտնէ, մեծարանաց տեղ կը բռնէ եւ աւելի ալէկ է ալիկան մը վրայ թքնելքան զայն գրկել։ մտաենալու ատեն ինչպէս նաեւ բաժնուելու ժամանակ իրարու վրայ կը թքնեն։ նոյն եղանակաւ կ'ընեն նաեւ սակարկութիւնն։ Զիրար ողջունելու եղանակ մը չունեցող միակ ցեղերն, Գամիներն և Լոսսէրներն են։ Գորէյայի մէջ, ըստ Սուրբ Յովհաննէսի, փրարու հետ կռուելով ողջունելէ ուրիշ սովորութիւն չեն ճանչնար» ինչ որ մեր եւրոպական տեսութեան, բարի գալուստ մաղթելու տարօրինակ ձեւ մը կը թուի։ Պ. Ա.

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

Ընկերութեան դրասենեակները փոխադրուած են ի Մաքքրի խան, թիւ 2, Վոյվոտա, Ղալաթիա (Լորանտոխանին քով)։

Ամէն տեղեկութեանց համար դիմել առ գործակալ Պ. Ժ. Ժ. Գասդէլի 235 2—12

ԱԶԴ ՕՍՄ. ԿԱՑՍ. ՊԱՆՔԱՅԻ

Կը ծանուցուի 5 % Բրիորիդէի օսմանեան պարտատոմսից տէրերուն թէ թիւ 16 կտրոնը և վերջին վճարականութեան մէջ շահած պարտատոմսերը պիտի վճարուին օսմանեան կայսերական Պանքային Պոլսոյ ճիւղին, Թարաքճըար փողոց, 1890 մարտ 1 13ին սկսեալ։

Կտրոններուն և պարտատոմսերուն հետ պէտք է գտնուի թուական պտրաքրոս մը և պիտի ընդունուին ամէն երեքշաբթի և շաբաթ օրերը։

Կ. Պոլիս, 13 մարտ 1890 2—4

ՍԴՈԴԻ ՄՕՌԻԻ ՁԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ. Պոլիս, 25 սեպտեմբեր 188

Պարոնայք Սդոդ և Պուն,

Յորմէ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սդոդի Ոչարա ը, միշտ լաւ արդիւնքներ ունենալով մանաւանդ խուլության և անարիւնութեան հիւանդութեանց քաղի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կա ծիքս է թէ այս հանգ, և յաջող պատրաստութիւնը մ'շտ նախամեծար հանուելու է Մորու ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն։

Տ՞Ր Ա. ԱՆՏՐԷԱՏԻՍ

Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ՀԱՄԱԶԳԵՑԱ

ՕՐԻՈՐԴՑՈՅ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Հանդիսացեալ Վարժարանին խնամակալութիւնը պատրաստ ունի ծանուցանելու թէ հայ օրիորդաց բարձրագոյն կրթութեան մը միջոցները լիովին ապահովելու դիտմամբ, համաձայնեցուցած է Վարժարանին ծրագիրն աղջկանց բարձրագոյն դասատարակութեան համար յԻսրայել ընդունուած վերջին և կատարելագոյն ծրագրոյ։

Հետամուտք մասամբ ֆրանսերէն լեզուաւ պիտի աւանդուին։

Ուսումնական ընթացքը, (նախակրթարանէն զատ), «հինգ տարուան է», երկու շրջանի բաժնուած։ ուսին շրջանի մէջ «որ եռամեայ» է, այն աշակերտուհիք՝ զորս իրենց ընտանիքը պատրաստ կը համարին առնուլ դպրոցէն, ի լրումն երրորդ տարուան, իրենց ընդունին ընտիր դասատարակութեան մը անհրաժեշտ տարերքը։ Այս շրջանս աւարտեալ օրիորդաց կը տրուի «ընծայագիր» մը («սերտիֆիկատ»)։ Երկրորդ շրջանն՝ որ «երկու տարի կը տեւ», յատկացեալ է աւելի կատարեալ կրթութեան մը։ Ի փաստ այս շրջանին, օրիորդք կ'ընդունին «վերկայագիր» մը («տիբլոմ»)։

Այս հնգամեայ ընթացքին զատ, Վարժարանը պիտի ունենայ նաեւ լրացուցիչ «վերջերորդ» տարի մը, յորում ուսակերտուհիք կարող պիտի ըլլան զարգացնել իրենց մասնաւոր ձիրքն, և պատրաստուիլ յատուկ ուսումնական ասպարէզներու։

Ընդհանուր ծրագիրն ի լոյս պիտի ընծայուի ի մասոյ։

Վարժարանին նոր ծրագրոյն պահանջմանց համեմատ, ուսուցչաց ալեւ բը կազմած է հնաւանեալ եղանակաւ, սկսեալ ի Մարտի 1890։

ՈՒՍՄՏՈՒՆՔ ԵՒ ԴԱՍԱՏՈՒԹԻՒՆ

Կրօնագիտութիւն, բարոյական և Պարզեանի լեզու։—Հ. Դանիէլ Վ. ՆԱԶԱՐԵԹԵԱՆ։

Ֆրանսերէն լեզու և մնտնագրութիւն։—Տիկին ԳՈՆԴԷՆ։—Պ. ՇԱՒՎԷ, («Դասատու Ղալաթա-Սերայի»)։

Պատմութիւն և Աշխարհագրութիւն։—Հ. Դանիէլ Վ. ՆԱԶԱՐԵԹԵԱՆ։—Պ. ՇԱՒՎԷ։

Զափաբերական ուսմունք։— Պ. ՄԻԼՏՈՆ, ՍԵՐՐԻՆԱՆ։—Պ. ԿԻԱՆԷՆԷ («Դասատու Ղալաթա-Սերայի»)։

Բնական պատմութիւն և Բնական գիտութիւնք։—Պ. ՄԻԼՏՈՆ Ս ՐՐԻՆԱՆ։— Պ. ՍԱՐԷ («Դասատու Ղալաթա-Սերայի»)։

Անգլերէն լեզու։—Օր. ՇԱՐԼԸՆՏ։

Երգ։—Տիկին ԼԻՎԱՆԱՐԻ։

Գեղագրութիւն և գծագր.—Պ. Ց ՎԱՍԻԼԵԱՆ։

Ձեւի գծա.—Պ. ԳԱԼԷՆՏԷՐԵԱՆ։

Դերմաներէնն և ուրիշ լեզուները կ'աւանդուին յատուկ թաշակաւ, ծնողաց և Վարժարանին Տեսչութեան հետ համաձայնութեամբ։ Վարժարանին թաշակը տարեկան վեց ոսմ. ոսկի է, վճարելի եռամսեայ կանխիկ։ ո՛ և է պատճառաւ բացակայուն են համար, տարեկան թաշակն ոչ ինչ չը զեղչուիր։ 317 4—6

ՇԸՂԱՔԵՐԱԿԱՆ

Յպարան Գ. Պապասարեան

Ամեն գործոնութեանց համար

Դիմել Ս.ո

Գ. Պապասարեան

Կ. ՊՈՒԼՍ

Սուլթան-համամ փողոց թիւ 14

ՄԱՐՏ 19|31 ԻՆ

250,000 Ֆրանք.

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՐԳԵՒ.—ԵՒ 3,532 ՈՒՐԻՇ ՊԱՐԳԵՒՆԵՐ

ԿԸ ՇԱ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻԾ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹԱՑԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Ա.ՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 6,515,542
ՀԱՍՈՑՔ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 2,085,347

ՆՕՐԹՀԸԸՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Ա.ՆԳԼ. ՈՍԿԻ 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 3,581,000
ՀԱՍՈՑՔ 1888 ՏԱՐԻՈՅ 967,900

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Մասնաճիւղ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար դիրենք ներկայացնել. նաև իրը ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած ընդհանրին 17,000,000 Ա.ՆԳԼԻԱԿԱՆ ՈՍԿԻՆ Կ'ԱՆՑՆԻ։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՑՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Ա.ՆԳԼ. ՈՍԿԻ, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Ա.ՆԳԼ. ՈՍԿԻ 102,345

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Զալաթիա Գօմիսիոն խանի անկի նն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ. ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ Վերայիչեալ երեք Ընկերութեանց

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼՐԱՄԲԷՐԻ

Բուսէլի եափաղրը.
Էսկի չէհիր վէ հավալիսի դէվրը.
Ճըգ եափաղը.
Անատօլու եափաղրը.
Օտէսա եափաղրը.
Հինա թապիր օլունուր եաշ թուղը էօքիւղ վէ ինէկ կէօնի.
Եաշ թուղը Եվրոպա կէօնի.
Թուղը դուրու Գայսէրի կէօնի.
Թուղը դուրու տանա կէօնի.
Թուղը դուրու Իզմիր կէօնի.
Իզմիր քէօսէլէսի.

Ցէս վէ Իզմիր ֆապրիգայի հիմայունլերիւզ Պէյքօզ տապաղիանէսի-նէ 1306 սէնէսինտէ լիւզումի օրուպ պալատէ մուհարրիր էշանդրն միւնտաստէրի իճրա օլունճաղընտան իթասրնա թալիպ օլանլարըն իլանը ախիրէ գատար պէհէր կիւն մաղամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։

1 մարտ 1890	362
Նո. 1	2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼՐԱՄԲԷՐԻ

Էվվէլճէ իլան գրլընմիշ օլան էրէյլի մատէն քէօմիւրինին պէհէր ճէսիտ գանթարը ոն իւչ զուրուշ օթուզ փարատա թալիպլի էօհտէսինտէ օլուպ, մարթը բուսինին եէսինճի չէհարշէն պէհ կիւնը թէքրար պիլ միւնտաստ գարարը գաթիսի վիրիլէճէյի վէ իրթէսի կիւնի եիւզտէ պէշ թէնգիլի դապուլ օլունճաղը ճիհէթլէ իթասնա թալիպ օլանլարըն մաղամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։

1 մարթ 1890	363
Նո. 2	2—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼՐԱՄԲԷՐԻ

Զաթալճատա Պախչալիլ մէվզիւնտաքի ինչաաթ իշուն պլին իւչ եիւզ ալթը սէնէսինտէ միւպայիա օլունճաղ էլլի պին ամթիք չէքի մօլօզ թաշը իլէ պէշ եիւզ պին մաքինա քէրփիճ թուղլասը վէ իքի պին անպարդում վէ օն պին ամթիգ գանթարքէօմիւր քիրէճի գանթրաթօյա բապի օլունմաղ իւզրէ մարտրն ոնընճը ճումա իրթէսի կիւնի միւնտաստարն գարարը գաթիսի վէ իրթէսի կիւնի եիւզտէ պէշ թէնգիլի դապուլ օլունճաղընտան թալիպլէրին պապը սէրասքէրինտէ ինչաաթ տաիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։

28 չուպաթ 1890	340
Նո. 38	3—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼՐԱՄԲԷՐԻ

Սէլանիք, Քէսէհիրէ, Պէօյուք վէ Քիւչուք Գարապրուն, վէ Լանգաղա, վէ Այվալը վէ Պալըճա մէվգիլանէ պուլունան վէ պուլունարը լանգաղ օրան ասաքիրի չահանէ իլէ հայվանլարը միրիկ իտարէսի իչուն պին իւչ եիւզ ալթը սէնէսի զարֆընտա մուէթթաղի էրզաղ վէ սաիրէնին պուրաճա իթասնա թալիպ օլանլարըն թարիխը իլանանէն իթիբարէն պիր հաֆթայա գատար մաղամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տաիրէսինէ կէմէլէրի իլան օլունուր։

28 չուպաթ 1890	361
Նո. 39	3—3

ՔՈՒՆԱՐԴ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ուր ուրը երկու անգամ կը բերի Լիվերբուլ և Ամերիկա դէջ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումբրիա	7718	Սալանիա	4841
Էդրուրիա	7718	Պոթնիա	4535
Սրվիա	7391	Սամարիա	2574
Պրատնիա	7268	Մարաթոն	2003
Հալիֆաքս	5587	Ազիա	2393
Սեֆիլտնիա	5517	Սարակոսա	2166
Կալիա	4609	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալտիրա	2144
Սլէբրա	2148	Թրինիտատ	1899
Քէտար	1876	Մորոգգո	1855
Էրպուրկ	1614		

Թրինկո